

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ

0414021

ÇEVRE HUKUKU

DERS NOTLARI

Hazırlayan:

Yrd. Doç. Dr. Süleyman ŞAKAR

Tel: 0212 383 53 55
Faks: 0212 383 53 58
E posta: sakar@yildiz.edu.tr

EYLÜL, 2011

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇİNDEKİLER.....	1
I. BÖLÜM: HUKUKA GİRİŞ VE ÇEVRE HUKUKU İLE İLGİLİ BAZI TANIMLAR.....	4
I.1. Hukuk	4
I.2. Çevre	4
I.3. Çevre Hukuku.....	4
I.4. Hukukun Amacı	4
I.5. Hak Ve Hukuk.....	4
I.6. Ahlak Ve Hukuk	5
I.7. Adalet Ve Hukuk.....	5
I.8. Hukukun Yararları.....	6
I.9. Hukukun Bölümleri	6
I.9.1. Kamu Hukuku	6
I.9.2. Özel Hukuk	6
I.10. Karma Nitelikli Hukuk Kolları	7
I.10.1. İş Hukuku.....	7
I.10.2. Borçlar Hukuku	7
I.11. Medeni Kanun	7
I.11.1. Medeni Hukukun Kaynakları	9
I.12. Mevzuat	10
II. BÖLÜM: HUKUKTA YAŞAM VE TEMSİL ÖZELLİKLERİ.....	12
II.1. Kişi Kavramı	12
II.2. Kişiliğin Kazanılması.....	13
II.3. Kişilerin Ehliyetleri (Yeterlilikleri) ve Haklar	13
II.4. Hakları Kullanma Ehliyetinin (Yeterliliğinin) Şartları ve Ayırt Etme Gücü.....	14
II.5. Rüşd (Reşitlik=Erginlik), Mahcur (Kısıtlı Kişiler) ve Kişiliğin Sona Ermesi.....	15
III. BÖLÜM: İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI İLE İLGİLİ HUSUSLAR	16
III.1. Giriş	16
III.2. İş Güvenliği.....	16
III.3. Sosyal Güvenlik.....	16
III.4. İş Kazası	16
III.4.1. İş Kazası Sebepleri.....	17
III.5. Meslek Hastalıkları	17
III.6. İş Sağlığı Ve Güvenliği	17
III.7. İş Sağlığı Ve Güvenliği Kurulu.....	17
III.8. İçki ve Uyuşturucu Madde Kullanma Yasağı.....	18
III.9. Çalıştırma Yaşı Ve Çocukları Çalıştırma Yasağı	18
III.10. Yeraltı ve Su Altında Çalıştırma Yasağı	18
III.11. Gece Çalıştırma Yasağı	19
III.12. Analık Halinde Çalışma Ve Süt İzni.....	19
III.13. Gebe Veya Çocuk Emziren Kadınlar İçin Yönetmelik.....	19
III.14. Ağır ve Tehlikeli İşler	20
III.15. Ağır ve Tehlikeli İşlerde Rapor	20
III.16. On sekiz yaşından küçük işçiler için rapor	20
IV. BÖLÜM: KIYI KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	21
IV.1. Giriş.....	21
IV.2. Kıyı Kanunu'nun Genel Hedefleri.....	21
IV.3. Kıyı Kanundaki Bazı Tanımlar	21
IV.4. Kıyı Kanunu Uygulamaları	23
V. BÖLÜM: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	25
IV.1. Giriş.....	25
IV.1. Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	25

	Sayfa No
VI. BÖLÜM: BELEDİYE KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER.....	27
VI.1. Giriş.....	27
VI.2. Belediyenin Görev Ve Sorumlulukları.....	27
VI.3. Belediyenin Yetki Ve İmtiyazları.....	28
VI.4. Belediye Kanundaki Diğer Hususlar.....	28
VII. BÖLÜM: İL ÖZEL İDARE KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	31
VII.1. Giriş.....	31
VII.2. İl Özel İdaresinin Görev Ve Sorumlulukları.....	31
VII.3. İl Özel İdaresinin Yetki Ve İmtiyazları.....	32
VIII. BÖLÜM: İSKİ KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	34
VIII.1. Giriş.....	34
VIII.2. İSKİ'nin Görev Ve Yetkileri.....	34
VIII.3. İSKİ Kanundaki Diğer Hususlar.....	35
IX. BÖLÜM: ÇEVRE KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	37
IX.1. Giriş.....	37
IX.2. Tanımlar.....	37
IX.3. Çevre Kanununun Genel İlkeleri.....	39
IX.4. Yüksek Çevre Kurulu ve Görevleri.....	40
IX.5. Çevre Korunmasına İlişkin Önlemler ve Yasaklar.....	41
IX.5.1. Kirlenme Yasağı.....	41
IX.5.2. Çevre Korunmasına İlişkin Önlemler.....	41
IX.6. Çevresel Etki Değerlendirilmesi.....	42
IX.7. İzin Alma, Arıtma Ve Bertaraf Etme.....	43
IX.8. Denetim, Bilgi Verme Ve Bildirim Yükümlülüğü.....	45
IX.9. Tehlikeli Kimyasallar Ve Atıklar.....	46
IX.10. Gürültü.....	47
IX.11. Faaliyetlerin Durdurulması.....	47
IX.12. Çevre Kirliliğini Önleme Fonu.....	47
IX.13. Cezalar.....	48
IX.14. Çevre Kanunundaki Bazı İlkeler.....	49
IX.14.1. Kirlenmenin Sorumluluğu.....	49
IX.14.2. Teşvik.....	49
IX.14.3. Bilgi Edinme Ve Başvuru Hakkı.....	50
IX.14.4. Yönetmelikler.....	50
IX.14.5. Uygulanmayacak Hükümler.....	50
IX.14.6. Diğer Hususlar.....	50
X. BÖLÜM: ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME	52
X.1. Giriş.....	52
X.2. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Görevleri.....	52
X.3. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Hizmet Birimleri.....	54
X.3. Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü Görevleri.....	54
X.4. Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Görevleri.....	56
X.5. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Görevleri.....	57
X.6. Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Görevleri.....	58
X.7. Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü Görevleri.....	59
X.8. Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Görevleri.....	60
X.9. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Görevleri.....	61
X.10. Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının Görevleri.....	62
X.11. Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığının Görevleri.....	62
X.12. Personele İlişkin Hükümler.....	63

	Sayfa No
XI. BÖLÜM: KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER.	64
XI.1. Giriş	64
XI.2. Tanımlar	64
XI.3. Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıkları	66
XI.4. Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle İlgili Bazı Hükümler	66
XII. BÖLÜM: UMUMİ HIFZISSIHHHA KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	69
XII.1. Giriş	69
XII.2. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda İşçiler Hıfzıssıhhası İle İlgili Hükümler	69
XII.3. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Maden Suları Ve Kaplıcalar İle İlgili Hükümler	70
XII.4. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda İçilecek Ve Kullanılacak Sular İle İlgili Hükümler	70
XII.5. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Mecralar Ve Müzahrefat İmhası İle İlgili Hükümler	71
XII.6. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Gayrisıhîh Müesseseler İle İlgili Hükümler	72
XIII. BÖLÜM: SU ÜRÜNLERİ KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	73
XIII.1. Giriş	73
XIII.2. Su Ürünleri Kanununda Geçen Tanımlar	73
XIII.3. Sulara Zararlı Madde Dökülmesi:	73
XIV. BÖLÜM: MİLLİ PARKLAR KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	74
XIV.1. Giriş	74
XIV.2. Tanımlar	74
XIV.3. Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı Ve Tabiatı Koruma Alanlarının Belirlenmesi	74
XIV.4. Milli Parklar Kanununa Göre Yasaklanan Faaliyetler	75
XV. BÖLÜM: ORMAN KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	75
XV.1. Giriş	76
XV.2. Orman Kanununda Yer Alan Bazı İlkeler	76
XVII. BÖLÜM: YÖNETMELİKLER	79
XVII.1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yönetmelikleri	79
XVII.1.1. Hava İle İlgili Yönetmelikler	79
XVII.1.2. Atık Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler	80
XVII.1.3. Kimyasallar Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler	80
XVII.1.4. Deniz Ve Kıyı Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler	81
XVII.1.5. Ölçüm Ve İzleme İle İlgili Yönetmelikler	81
XVII.1.6. İzin Ve Denetim İle İlgili Yönetmelikler	81
XVII.1.7. Su Ve Toprak Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler	82
XVII.1.8. ÇED ve Planlama Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler	82
XVII.2. Yerel Yönetimler İle İlgili Yönetmelikler	83
XVII.3. Diğer Bakanlıklar Ve Kuruluşlara Ait Yönetmelikler	83
XVII.4. Uluslar Arası Anlaşmalara Ait Hususlar	84
XVII.5. Genelge, Tebliğ ve Tüzükler	88
XVIII: UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ	91

I. BÖLÜM: HUKUKA GİRİŞ VE ÇEVRE HUKUKU İLE İLGİLİ BAZI TANIMLAR

I.1. Hukuk

Toplum halinde yaşayan insanların aralarındaki ilişkileri adaletle ve sosyal faydaya göre düzenleme amacını güden ve yürürlüğü bir ceza ile sağlanmış bulunan kaidelerin tümüdür.

Daha kısa bir tanım şöyledir. **Toplumu düzenleyen ve Devletin uygulama gücü ile desteklenmiş kuralların tümüne hukuk denir.** Bu kurallar toplum düzenini sağlayan sosyal kurallar olup, devletin desteğine ve zorlamasına sahiptir. Kurallara uyulmadığı takdirde, kişiler ve kuruluşlar karşılığında Devleti ve onun gücünü bulurlar. Devlet hukuk adı verilen kurallara karşı kişilerin yaptığı hatalardan dolayı onları maddi olarak tazmin etmeye zorlar. Yaptırımlar genellikle maddi olarak gerçekleşir. Bu durum hukuku ahlak ve din kurallarından ayırır. Ahlak ve din kurallarının cezası manevidir.

Toplum düzeni ve yaşam koşullarının bütünü olarak kabul edilen ve Devlet gücü tarafından zorlamayla da olsa güvence altına alınan hukuk, insanların birbirleri ve çevreleri ile olan ilişkilerini de ele almak durumundadır. İnsanların ve diğer canlıların biyolojik, psikolojik ve fiziksel olarak hayatlarını idame ettirebilecekleri en uygun çevre, şüphesiz hukukun da en önemli gayelerinden birisidir. Temiz bir çevrede yaşamak, yani gürültüsüz, suyu kirli olmayan, havası temiz ve doğa güzelliklerinden faydalanmak insanların en tabii hakkıdır. Hukuk, kişilerin her türlü haklarını koruma ve düzene koyma gayesi güder.

I.2. Çevre

Tüm canlı faaliyetlerinin hemen veya uzun süre içinde etkileşim halinde bulunduğu mikro ve makro sistemlerin tümüne verilen bir isimdir. Diğer bir ifade ile İnsan faaliyetleri ile sürekli etkileşim içinde bulunan ortamdır.

I.3. Çevre Hukuku

İnsanı ve insanın çevresinin doğal şartlarını ve kirlenmesini inceleyen bir hukuk sistemidir.

I.4. Hukukun Amacı

İnsanlar arası ilişkileri düzenlemek ve toplumda adaletli bir yaşam biçiminin yerleşmesini sağlamaktır.

I.5. Hak Ve Hukuk

Kişinin hukuk tarafından korunan ve bu korunmadan yararlanıp yaralanmayacağı kendi iradesine bırakılmış olan menfaatlerine **hak** denir. Dolayısıyla bir kişinin herhangi bir menfaatini **hak** olarak ileri sürebilmesi için, hukuk düzeninin bu menfaati tanınması ve korunması gerekir.

Hukuk kuralları kişilere göre değişmez. Objektiftir ve herkesi bağlayıcıdır. Hak ise, subjektiftir, özeldir ve isteğe bağlıdır. Kimse sahip olduğu hakkı kullanmaya zorlanamaz. Hak'tan yararlanma tamamen kişinin arzu ve iradesine bırakılmıştır. Hak, hukuk düzeninin kişiye tanıdığı menfaat ve verdiği yetki olduğu için, Hukuk İlmi'nin özü sayılmaktadır.

I.6. Ahlak Ve Hukuk

Ahlak, iyilik ve doğruluk yolunda insanın uymak yükümlülüğü duyduğu manevi görevler ve bunlara ilişkin kurallardır. Ahlak kuralları insanın kendi vicdanına karşı olan görevlerini gösterdiği gibi, aynı zaman insanın diğer insanlara karşı görevlerini de belirler. Söz konusu ahlak kuralları insanların iyi ve dürüst olmalarını, kendilerine veya başkalarına zarar verecek davranışlardan sakınmalarına öngörür.

Ahlak kurallarından bazıları nispi özellik taşır. Zaman ve yere göre de değişebilir. Ne var ki ahlakın özü, onun iyiliğe yönelmiş durumu ve amacı değişmez. Ahlak kuralları, hukuk kuralları gibi toplum düzenini sağlar. Bu yüzden ahlak kuralları ile hukuk kuralları geniş bir alanda birbirleri ile kaynaşmış durumdadır. Hukukun benimsediği birçok ilke, aynı zamanda ahlak kuralı olduğundan, ahlaka aykırı bir davranış çoğu zaman hukuka da aykırıdır.

Esas olarak Ahlak ve Hukuk kuralları arasında farklılıklar vardır. Bunlar;

1. Ahlak kişinin kendi vicdanına karşı görevleri belirtirken, hukuk bu görevle ilgilenmez.
2. Ahlak kurallarının emir ve yasaklarına aykırı hareket bulunanlara karşı toplum tarafından ayıplama ve kınama uygulanırken, hukuk kurallarına uymayanlar devlet gücüyle gelen bir zorlamayla ve maddi yaptırımla karşı karşıya kalırlar. Devletin uyguladığı mahrumiyet, hapis cezası, seçme ve seçilme haklarını kaybetme ve para cezası gibi yaptırımlar olarak sıralanabilir.
3. Biçim yönünden de ahlak ve hukuk kuralları farklılık gösterir. Ahlak kuralları herhangi bir şekilde yazılıp yayınlanmadığı halde, hukuk kuralları kanun formunda yazılmıştır. Hukuk kuralları kanun dışında muhtelif mevzuat formunda olabileceği gibi, yargısal kararlar ve bilimsel ictheadlar (görüşler) halinde ortaya konmuştur

I.7. Adalet Ve Hukuk

Bir toplumda bulunan çeşitli çıkarlar arasında dengenin sağlanması için, kimin neye hakkı olduğu ve nelerin kime ait olduğu yolunda, akıl ve duygu aracılığı ile yapılabilecek bir değerlendirme gerekir. Bu değerlendirmenin ölçüsü insanlardaki adalet duygusudur. Adalet herkese hak ettiğinin verilmesi ve ait olduğunun tanınması yolunda insanın yaptığı akıl ve duyguya dayalı bir yargıdır. Adalet ile hukuk arasında ayrılmaz bir bağlantı vardır. Toplumdaki hukuk, ahlak ve din kuralları ile adaletin gerçekleştirilmesini çalışılır.

I.8. Hukukun Yararları

1. Toplumda barışı sağlar, huzursuzluk ve çatışmaları önler.
2. Toplumda güveni sağlar. Bireylerin kaba kuvvete ve haksızlıklara karşı korunmasını temin eder.
3. Bir ülkede insanın en önemli dayanağı, hukuk kurallarının herkes hakkında eşit olarak uygulanacağına ait inancı ve güvenidir. Adalet mülkün temelidir.
4. Hukuk toplumda eşitlik sağlar. İnsanlar arasındaki ayrıcalıkları göz önüne almaksızın, hukuk herkese aynı biçimde uygulanır.

I.9. Hukukun Bölümleri

Hukuk genelde **Kamu (Amme) Hukuku** ve **Özel Hukuk** diye iki gruba ayrılır. Devletin egemenliğinin söz konusu olduğu hukuk bölümüne "**Kamu Hukuku**" denir. Eşitliğin ve irade özgürlüğünün söz konusu olduğu hukuk bölümüne de "**Özel Hukuk**" adı verilir. Aralarındaki sınır kesin değildir. Bu sınırın zamana, ülkelere, politik ve ekonomik şartlara göre değiştiği görülmektedir. Kamu Hukuku ve Özel Hukukun daha alt derecelerindeki sınıflandırılmaları aşağıda verilmiştir.

I.9.1. Kamu Hukuku

- a. Anayasa Hukuku:** Devletin yapısını, işleyişini ve devletle fertler arasındaki ilişkileri siyasi açıdan inceler. Devlet içindeki yasama, yürütme ve yargı güçlerinin birbiriyle olan ilişkilerini düzenler.
- b. İdare Hukuku:** Devlet mekanizmasının işleyişini ve devlete ait işlerin görülmesini düzenleyen kuralların tümü, idare hukukunda ele alınır incelenir. Amacı kamu hizmetlerinin görülmesini sağlamaktır.
- c. Ceza Hukuku:** Suç sayılan eylemleri ve devletin suçlulara uygulayacağı cezaları belirten kurallar grubu ceza hukukunu oluşturur.
- d. Usul Hukuku:** Yargı organlarının (mahkemelerin) yargılama sırasında takip edecekleri yöntemleri yani usulleri düzenleyen bir hukuk dalıdır.
- e. Devletler Arası Hukuk (Devletler Umumi Hukuku):** Devletlerin barış ve savaş zamanlarında birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen hukuk dalıdır.

I.9.2. Özel Hukuk

- a. Medeni Hukuk (Şehir Hukuku) :** Kişi, aile, miras, eşya ve borç ilişkilerinin düzenlendiği özel hukuk dalına Medeni Hukuk denir.
- b. Ticaret Hukuku:** Ticari ilişkilerin düzenlendiği ve incelendiği hukuk dalıdır.
- c. Devletler Özel Hukuku:** Değişik uyruklu kişiler arasındaki özel hukuk ilişkilerinin, hangi devletin hukukunun uygulanacağı konusunu düzenleyen bir hukuk dalıdır. Vatandaşlık hukuk ile yabancıların hukuku da bu dalda ele alınır.

I.10. Karma Nitelikli Hukuk Kolları

Karma nitelikli hukuk kollarından Çevre Hukukunu ilgilendiren kısmı İş Hukuku ve Borçlar Hukuku'dur.

I.10.1. İş Hukuku

İşçilerle işverenler ve bunlarla devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen ve inceleyen hukuk dalıdır. Buna bağlı olarak Sosyal Güvenlik Hukuku çalışanların haklarını ve geleceklerini garanti altına almak ve iş güvenliğini sağlamak amacını güder.

İş hukuku işveren veya işveren vekili olarak görev yapacak mühendisler için önemlidir. İş hukuku içinde ele alınan konular arasında yer alan İş Güvenliği'ne ait mevzuat mühendisler tarafından iyi bir şekilde bilinmelidir. İş güvenliği mevzuatı hukuki esaslar dışında fen ve sanat kaidelerine ve teknik esaslara dayanır. Bu kaide ve esaslar, insan hayatını koruma amacına yönelmiş şekilde, İş Kanunu'na, İş Güvenliği Tüzükleri'ne ve Yönetmeliklere yazılmıştır.

Mesleğini iyi bilen ve emri altında çalışanların hayatlarına değer veren bir mühendis, bu husustaki mevzuatı tamamıyla bilip uygulamalıdır. Ancak böyle yapılırsa iş kazaları önlenir. İş gücü kaybı azalır. Sakat kalmalar ve ölümler en aza indirilebilir.

İş Güvenliği prensipleri insanlarda doğal olarak bulunan dikkatsiz ve tedbirsiz davranışları engellemek ve bunlardan meydana gelebilecek kazaları azaltmak ve bunlardan dolayı ortaya çıkacak yaralanma ve ölümlerle sonuçlanmasını mani olmak amacına yönelmiştir.

I.10.2. Borçlar Hukuku

Yürürlükte bulunan borçlar kanunu kişiler arasındaki, borç ilişkilerini düzenler. Kişiler arasındaki borç ilişkilerinin kaynakları sırasıyla;

1. Sözleşmeler
2. Haksız fiiller (eylemler)
3. Haksız kazanç (sebepsiz zenginleşmeden ileri gelen durum)

Borçlar kanunu bunun yanında borçların ödenmesi (yerine getirilmesi) hükümlerini ve uygulanacak yaptırımları gösterir. Ayrıca kanunda kişiler arasındaki sözleşmelerin düzenlenmesine ilişkin hükümler mevcuttur.

Mühendis, işveren vekili, işveren ve benzeri görevler nedeniyle Mühendisler meslek hayatları boyunca muhtelif sözleşmelerle borç altına girmektedir. Bu konuda hazırlanan sözleşme taslağının konunun uzmanı hukukçuya gösterilmesi yerinde bir davranış olmaktadır.

I.11. Medeni Kanun

İlk defa 1926 yılında İsviçre Medeni Kanunu dilimize çevrilerek aktarılmış bir kanundur. 743 sayılı **17.02.1926** tarihli Medeni Kanunda, Şahıs Hukuku, Aile Hukuku, Miras Hukuku, Eşya Hukuku ve Borçlar Hukuku vb. konuları içerir. Yeniden düzenlenen, **8.12.2001** tarih ve 24607

Sayıli resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe giren 4721 sayılı Medeni Kanunun **başlangıç** kısmında;

A.Hukukun uygulanması ve kaynakları

Madde 1 - *Kanun, sözüyle ve özüyle deęindięi bütün konularda uygulanır.*

Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.

B. Hukukî ilişkilerin kapsamı

I. Dürüst davranma

Madde 2: *Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.*

II. İyi Niyet

Madde 3: *Kanunun iyi niyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyi niyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyi niyet iddiasında bulunamaz.*

III. Hâkimin takdir yetkisi

Madde 4: Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.

C. Genel nitelikli hükümler

Madde 5: *Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır.*

D. İspat kuralları

I. İspat yükü

Madde 6: Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

II. Resmî belgelerle ispat

Madde 7: Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur.

Bunların içeriğinin doğru olmadığınıın ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekilde bağlı değildir. "

maddeleri yer almaktadır.

08.12.2001 tarih ve 24607 Sayılı resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe giren 4721 sayılı Medeni Kanun'da ise; Birinci Kitapta "**Kişiler Hukuku**", İkinci Kitapta "**Aile Hukuku**", Üçüncü Kitapta "**Miras Hukuku**" ve Dördüncü Kitapta "**Eşya Hukuku**" konuları yer almıştır.

Medeni Kanunun başlangıç kısmında hukukun uygulanmasına, hakların kullanılmasına ve ispat yükümlülüğüne ilişkin ilkeler yer almaktadır. Kanunun Kişiler Hukuku kısmında, insanlar arasındaki ilişkileri düzenler. Aile Hukuku'nda birbirleriyle evlilik ve akrabalık yoluyla bağlı kişiler topluluğu olan aileyi düzenleyici hükümler yer almıştır. Miras Hukuku, konuya ilişkin hükümleri içerir. Kanunun Eşya Hukuku kısmı, kişilerin eşya üzerindeki egemenlik haklarını düzenler. Bu kısımda mülkiyet, sınırlı haklar, zilliyetlik (elde tutma) tapu sicili kaydı gibi konular işlenir. Borçlar kısmı, genel kurallarla sözleşme türlerinden oluşur. Sözleşme kısmında, alım-satım, trampa (takas), bağışlama, kira, eser sözleşmesi kısımları mevcuttur.

I.11.1. Medeni Hukukun Kaynakları

Mevzuat, (yani kanun, tüzük ve diğerleri) hukuk kuralları olarak Medeni Kanunu'nun asıl kaynaklarıdır. Medeni Hukukun tamamlayıcı kaynakları ise;

- a) Gelenek Hukuku (Örf Hukuku)
- b) Yargısal Kararlar
- c) Bilimsel Görüşler'dir.

Gelenek Hukuku

Toplumun yapısından doğan, kişiler arasındaki ilişkilere devamlı olarak uygulanan ve bu sebeple bağlayıcı olduğu inancı doğmuş bulunan, ayrıca devlet tarafından da benimsenen yazılı olmayan hukuk kurallarının tümüdür.

Gelenek hukuku özel hukuk sistemimizde bir hukuk kaynağı olarak kabul edilmiş ve kanunda herhangi bir boşluğun söz konusu olduğu hallerde hâkimin gelenek hukukuna başvurması zorunlu kılınmıştır. Diğer yandan hâkimler özel hukuk uygulamasında ortadaki bir probleme kanunlar ve gelenek hukukunda uygulanabilecek bir kural bulamadıkları takdirde, hâkimin kendini bir kanun koyucu gibi kabul ederek kendi görüşüne göre hüküm vermesi prensibini getirmiştir. Bu olumlu prensip sayesinde hâkimler çevre konusunda ortaya çıkan problemlerin çözümünde uygun kararlar verebilmişlerdir.

Yargısal Kararlar (İctihad)

Yargısal kararlar yargı organlarının hukuki uyuşmazlıklarını çözümleyen ve belli bir görüşü yansıtan kararlarıdır. Bir mahkemenin hükmüne taraflar itiraz ederek hükmün incelenmesini Yargıtay'a götürebilirler. Yargıtay'ın bu hükmü onaması (tasdiki) veya bozması söz konusu olabilir. Mahkeme kararları bu sebeple gerekçeli ve hukuku uygun olmalıdır. Yargıtay kararları hâkimi bağlamaz. Fakat yardımcı bir hukuk kaynağıdır. Yol gösterir. Yargıtay'ın bütün dairelerinin birleşerek verdiği "**İctihadi Birleştirme Kararları**" hâkimler için bağlayıcıdır. Uymak zorundadırlar. Bu kararlar Resmi Gazete'de yayınlanır.

Bilimsel Görüşler

Bilim adamlarının hukukla ilgili konularda belirttikleri görüşlerdir. Bunlar hâkimlere için yardımcı ve yön verici olurlar.

I.12. Mevzuat

Mevzuat veya yasal düzenleme aşağıda belirtilen hukuki düzenlemelerin genel adıdır.

- a. Anayasa
- b. Kanunlar
- c. Kanun Hükmünde Kararnameler
- d. Tüzükler (Nizamname, Talimatname)
- e. Yönetmelikler
- f. Genelgeler, (Sirküler, Tamimler)
- g. Standartlar
- h. Şartnameler

a. Anayasa: T.C. Anayasa'sının 56. maddesinin 1. paragrafında; " *Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.*" ibaresi yer almaktadır.

b. Kanunlar: Bakanlar Kurulu veya Milletvekilleri tarafından teklif edilen, anayasaya göre hazırlanan yazılı hukuk kurallarıdır. TBMM tarafından kabul edilen kanunlar, Cumhurbaşkanı tarafından onaylandıktan ve Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girerler. Kanunlar anayasaya aykırı olamazlar. Kanunların anayasaya uygunluğunu denetlemek ve anayasaya aykırı olanlarını iptal etmek Anayasa Mahkemesi'nin görevidir.

c. Kanun Hükmünde Kararnameler: Anayasa'nın 91. maddesi uyarınca TBMM, Bakanlar Kuruluna Kanun Hükmünde Kararnameler çıkarma yetkisi verebilir. Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisinin sınırları ve içerikleri Anayasa'da belirtilmiş olan hususlara ters düşmemelidir. 1982 anayasasının bu maddesine dayanarak bir yetki kanunu çıkarılmış ve uygulamalar yapılmıştır. Bakanlar kurulu muhtelif işler için mesela, Çevre Bakanlığı kurulmazdan evvel, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı için kuruluş, görev ve yetkilerine dair bir kanunu bir kanun hükmünde bir kararname olarak hazırlayıp yürürlüğe koymuştur. Ayrıca bazı bakanlıkların düzenleme çalışmalarında da bu yola başvurulmuştur.

d. Tüzükler (Nizamname): Kanunların uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirmek şartıyla hazırlanan yasal düzenlemelere **Tüzük** denir. Tüzükler Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile çıkarılır ve Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi Resmi Gazete'de yayınlanır (Anayasa Madde 115) . **Örnek;** Su Ürünleri Tüzüğü

Tüzükler anayasaya ve kanunlara aykırı olamaz. Kanuna aykırı görülen bir tüzük hükümleri için Danıştay'da İptal Davası açılır. Bir mevzuatın yürürlüğe giriş tarihi tümüyle veya bazı maddeleriyle Resmi Gazete'deki yayınlanış tarihinden sonraya bırakılmış olabilir. Su Ürünleri Tüzüğü, Su Ürünleri Kanununun uygulanmasını sağlamak amacıyla çıkarılmıştır. Yapı işlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü ise İş Kanunu uyarınca yürürlüğe konmuştur.

e. Yönetmelik (Talimatname) : Bakanlıkların ve kamu tüzel kişilerin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere çıkardıkları yazılı hukuk kuralıdır. Yönetmeliklerde resmi Gazete'de yayınlanır.

Örnek: *Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği*, gibi.

f. Tamim, Genelge, Sirküler: Üst makamın bir hizmetin görülmesi konusunda kendisine bağlı alt makam, daire kuruluş ve memurlara gönderdiği emirlerdir. Bir tamim veya genelgede birçok talimat bulunabilir. Bunlar ilgili kuruluşun düzenini, hizmette uyulacak esasları ve yapılacak çalışmaların her aşamadaki prensiplerini belirtir. Talimat; bir üst makamın emrindekilere göreve ilişkin herhangi bir konuda görüşünü bildiren yazıdır. İdari açıdan olduğu kadar teknik konularda da yol gösterici olabilir. Böylece kanun tüzük ve yönetmelikteki boşlukların doldurulması ve herhangi bir kamu hizmetinin eksiksiz yerine getirilmesi sağlanmış olur.

g. Standartlar: Standartlar, her türlü madde ve ürünlerin usul, hizmet ve hesapların uyacağı kuralları gösteren yazılı düzenleme veya belgelerdir. Ülkemizde ilk defa 2. Beyazıt zamanında 1502 de Bursa Belediye Yönetimi için çıkardığı fermanla; gıda, dokuma, deri ve deri ürünleri ve tarım araçları için hammadde özellikleri ile saflık dereceleri, yapım usulleri ve denetleme sistemine ait bir yazılı düzenlemeler getirilmiştir.

Türk Standartlar Enstitüsü (TSE) 1960 da kurulmuştur. Özel hukuk hükümlerine bağlı ve tüzel kişiliğe sahip bir kuruluştur. Sadece enstitünün kabul ve tescil ettiği standartlar TS (TÜRK STANDARTLARI) adını alır. Standartların ihtiyari olarak uygulanmasını standartlar enstitü teşvik eder. Uygulanmasının zorunlu olduğunu inandığı standartlar için TSE Bakanlar Kurulu'na başvurur. Bu isteğin kabulü halinde Resmi Gazete'de yayınlanan standart, uyulması zorunlu standart haline gelir. Şu anda binlerce standart yürürlükte olup bazıları zorunludur. Yürürlüğe konulmuş bir standart iptal edilemez, daha uygun başka bir standartla değiştirilir. TSE Uluslararası Standart Örgütü (ISO)'ne üyedir. Çevre konusunda pek çok standardın hazırlanıp yürürlüğe konulması gerekmektedir.

h. Şartnameler: Kanun organları tarafından yapılan satın alma, satma, yaptırma, keşfettirme, kiraya verme ve kiralama gibi işler için hazırlanan ve ileride yapılacak akitlere esas teşkil etmek üzere yapılacak akdin, ana hatlarını ve işin teferruatını, hususi ve fenni şartlarını ihtiva eden ve alakalıların icaplarını yapabilmeleri için bilgilerine sunulan sözleşme tutanağıdır.

II. BÖLÜM: HUKUKTA YAŞAM VE TEMSİL ÖZELLİKLERİ

II.1. Kişi Kavramı

Hukukta kişi kavramı medeni kanunla düzenlenmiştir. Buna göre

- a. Gerçek Kişiler
- b. Tüzel Kişiler

olmak üzere iki kısımda müteala edilir.

a. Gerçek Kişilik

Gerçek Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder. Sağ olan her fert gerçek kişi kabul edilir.

Bir hakkın kullanılması için bir kimsenin sağ veya ölü olduğunu veya belirli bir zamanda ya da başka bir kimsenin ölümünde sağ bulunduğunu ileri süren kimse, iddiasını ispat etmek zorundadır. Gerçek kişilerin, kişisel durumu, bu amaçla tutulan resmî sicille belirlenir.

Kişisel durum sicilleri, Devletçe atanan memurlar tarafından tutulur. Sicil kayıtlarını tutmak ve örnek vermek bu memurların görevidir. Yabancı memleketlerdeki Türkiye temsilcilerine, Dışişleri Bakanlığının önerisi, İçişleri Bakanlığının katılması ve Başbakanlığın onayı ile nüfus memurluğu yetkisi verilebilir.

Kişisel durum sicilinin tutulmasından doğan zararlar, kusurlu memura rücu edilmek kaydıyla, Devletçe tazmin edilir. Tazminat ve rücu davaları, kişisel durum sicilinin tutulduğu yer mahkemesinde açılır. Kişiliğin korunması açısından, kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.

b. Tüzel Kişilik

Başlı başına bir varlığı olan insan ve/veya mal topluluğundan oluşan kişilere Tüzel kişiler denir. Tüzel kişilerin oluşum sebebi insanların belli bir amaca ulaşmak için bilgi, beceri, emek, faaliyet ve sermayelerini birleştirerek güçlenmek istemeleridir. Tüzel kişiler, gerçek kişiler gibi muhtelif haklardan faydalanırlar. Kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. Amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.

Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler. Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar.

Tüzel kişiliğin kullanılması, Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Organlar, kusurlarından dolayı

ayrıca kişisel olarak sorumludurlar. Sona eren tüzel kişinin kişiliği, ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere tasfiye sırasında da devam eder.

II.2. Kişiliğin Kazanılması

Gerçek kişilerde kişilik, çocuğun sağ olarak bütünüyle doğduğu anda başlar. Tüzel kişilerde kişiliğin kazanılması genelde, **Serbestlik, Tescil** ve **İzin** olmak üzere üç sistemle mümkündür. Ülkemizde geçerli olan sistem tescil ve/veya izin şeklindedir. Her insanın hak ehliyeti vardır. *Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.*

Her insanın fiil ehliyeti vardır. Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir. Genel olarak ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır.

II.3. Kişilerin Ehliyetleri (Yeterlilikleri) ve Haklar

Yeterlilik veya ehliyet, haklara sahip olmak ve bunları kullanmak için gerekli olan kişisel duruma denir. İster gerçek, ister tüzel olsun hak sahibi olabilen ve borç altına girebilen, başka bir ifade ile Yeterli (Ehil) olabilen varlıklar yalnız, kişilerdir. Kanunlarımızda iki türlü ehliyet (yeterlilik) söz konusudur.

- a. Haklardan Yararlanma Ehliyeti (Hak Yeterliliği) :** Haklardan yararlanma yeterliliği kişinin haklara ve borçlara sahip olabilme yeteneğidir. Gerçek veya tüzel bütün kişilerin hak ehliyeti vardır. Hak yeterliliği, kişiliğin bir elemanı, bir ögesidir. Dil, din, ırk ve sosyal sınıf ayırımı gözetilmeksizin herkes hak yeterliliğine sahiptir.
- b. Hakları Kullanma Ehliyeti (Yeterliliği) :** Bu, kişilerin sahip olduğu hakları kendi başına herhangi bir kanuni temsilciye gerek olmaksızın kullanabilmesi ehliyetidir. Kişiler, sahip oldukları hakları kullanamazlarsa, yani borç altına giremezlerse haklardan yararlanmamış olurlar ve hak yeterliliğinin bir anlamı ve değeri kalmaz. Dolayısıyla hakları kullanma yeterliliği haklardan yararlanma yeterliliğinin tamamlayıcı ve zorunlu bir parçasıdır.

Haklardan yararlanmak için gerçek kişilerin sağ ve bütün olarak doğmaları gerekirken, tüzel kişilerin mevzuattaki biçim ve kurallara uygun olarak kurulmuş olmaları icap eder. Haklar, Kamu hakları ve Özel haklar olmak üzere iki kısımda incelenir.

- a. Kamu Hakları:** Kamu hakkından doğan ve bireylerin devlete karşı sahip oldukları menfaat ve yetkileri belirleyen haklardır. Bu hususta kişiler arasında eşitlik yoktur. Seçme, seçilme, kamu görevine alınma ve benzer haklar kamu haklarıdır.
- b. Özel Haklar:** Özel hukuktan doğan haklara özel haklar denir. Özel haklarda eşitlik ilkesi geçerlidir. Herkes bu haklardan eşit olarak yararlanır. Vatandaşlar ile yabancı uyruklar arasında özel haklar açısından ayırım yapılmaz.

II.4. Hakları Kullanma Ehliyetinin (Yeterliliğinin) Şartları ve Ayırt Etme Gücü

Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir. Medeni kanuna göre mümeyyiz olan yani iyiyi kötüden ayırabilen reşit kişiler medeni hakları kullanmaya yetkilidirler. Reşit, kanunun belirlediği belirli bir yaşa erişmiş olan kişilere denir. Kanun ayrıca kimlerin medeni, hakları kullanma ehliyetine sahip olmadığını açıklamıştır.

Ayırt etme gücü, bir kişinin davranışlarında sebep ve sonuçları değerlendirebilmesi ve olaylardaki nedensellik bağıny anlayabilme yeteneğidir. İnsanların sahip oldukları hakları kullanırken neyin iyi, neyin kötü, neyin doğru neyin yanlış olduğunu sezebilme, davranışlarının sebep ve sonuçlarını kavrayabilmeleri bakımından durumları aynı vaziyette değildir. Dolayısıyla değerli bir malını ucuza satan bir kişi için akli başında bir davranışta bulunduğu ileri sürülemez. Bu bakımdan hakları kullanmada kişiler akıllı, (temyiz yeteneğine-ayırt etme gücüne- sahip oldukları gibi) davranabilecekleri kadar, akılsız biçimde, sarhoş, uyuşturucu müptelası veya küçüklere özgü davranışlar şeklinde hareket edebilirler.

Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti de yoktur. Kanunda gösterilen ayırık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar. Ayırt etme gücüne sahip olanlarla olmayanların davranışlarını aynı kabul etmek, adalete uygun düşmeyeceğinden, ayırt etme gücüne sahip olma, hakları kullanma yeterliliğinin şartlarının biri olarak kabul edilmiştir.

Ayırt Etme Gücünü Ortadan Kaldıran Sebepler

- Yaş Küçüklüğü:** Temyiz kudreti için kanunlarımızda yaş sınırı getirilmemiştir. Bu konu hâkimin takdirine bırakılmıştır. Uygulamada hâkim, ilgili kişiyi muayeneye sevk ederek doktorun görüşünü almaktadır.
- Akil Hastalığı:** Temyiz kudretini ortadan kaldırır. Ne var ki tıp bilimine göre akıl hastası sayılan herkes, hukuken temyiz kudretinden yoksun değildir. Çünkü akıl hastalığı temyiz, sezme yeteneğini sürekli olarak ortadan kaldıracak gibi kısa bir dönem için de kaldırmış olabilir. Dolayısıyla dava konusu olan eylemlerin hangi aşamada yapıldığı araştırılır.
- Akil Zayıflığı:** Zekânın ve ruhsal hayatın gelişmemesi, yetersiz kalmasıdır.
- Sarhoşluk ve Benzeri Sebepler:** Alkollü içkiler ile uyuşturucu maddelerin kullanılması, hipnotizma yapılması, bazı ateşli hastalıklar ve şiddetli ruhi sarsıntılar sırasında kişilerin zihni veya iradesinde bir çeşit uyuşukluk meydana gelir ve temyiz kudretini kaybeder.

II.5. Rüşd (Reşitlik=Erginlik), Mahcur (Kısıtlı Kişiler) ve Kişiliğin Sona Ermesi

Reşit veya ergin kişi kanunun belirttiği belli bir yasa yani olgunluk, yaşına erişen veya bazı nedenlere bağlı olarak bu yaşa veya olgunluğa eriştiği kabul edilen kişilerdir. Hakları kullanabilmek için sadece ayırt etme gücüne sahip olma yeterli değildir. Ayrıca ergin olmak gerekir. Erginlik ise, 18 yaşın doldurulmasıyla başlar. Evlenme kişiyi ergin kılar. Ayrıca 15 yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir. Kısıtlı kişi, erginlik yaşında olduğu halde bazı sebeplerle haklarını kullanma ehliyetini hâkim kararıyla kaybeden ve kendisine bir veli veya vasi atanmış olan kişidir.

Kısıtlama nedenleri;

1. Bir sene veya daha uzun süreli hapis,
2. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı,
3. İsraf, ayyaşlık, kötü idare,
4. Aciz olan kişinin kendi isteği, olarak sayılabilir.

Gerçek kişilerde ölüm, tüzel kişilerde bazı organların kararı ile sona erer. Gerçek kişilerin mal varlıkları mirasçılara devredilir. Tüzel kişiliği sona erenlerin mal varlıkları, kuruluş belgelerinde bir kayıt varsa (hüküm mevcutsa) bu kayda göre ilgili yerlere verilir. Gerçek kişilerin mirasçıları ve tüzel kişiliklerde herhangi bir hüküm veya kayıt yoksa kanuna göre hüküm verilerek, malları ilgili yerlere verilir.

III. BÖLÜM: İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

III.1. Giriş

İş güvenliği kavramı nüfusun artması şehirleşme ve sanayileşme sonucu ortaya çıkmıştır. Kullanılan araç ve makinelerin karşısında doğası ve sosyal yapısı sebebiyle insanoğlu sık sık kazalara kazaya maruz kalıp ölmüştür.

III.2. İş Güvenliği

İş yerinde işin yürütülmesiyle ilgili olarak oluşan özel tehlikelerden ve sağlığa zarar verebilecek şartlardan korunmak için yapılan metotlu çalışmalara denir. Bu tanım işyeri ve işçi güvenliği anlamındadır. Sosyal güvenlik tarifinden farklıdır.

III.3. Sosyal Güvenlik

Kişilere iş bulma ve yeterli kazanç sağlama anlamına gelir. Bunlar herkese insanca yaşama iş güvenliğinde çalışanların korunması hedef alınmıştır. İş güvenliğine ilişkin ilk yasal düzenleme, 1802 de İngiltere'de çıkarılan "Fabrikalar Kanunu" ile olmuştur. Ülkemizde ilk sosyal güvenlik mevzuatı 1865'te yürürlüğe giren ve Zonguldak kömür alanlarındaki çalışmaları kapsayan Dilaver Paşa Tüzüğü'dür. 1860'da Madenler Nizamnamesi yayınlanmıştır. Şu anda 1475 sayılı iş kanunu yürürlükte. İş kanununa bağlı olarak muhtelif mevzuat da yürürlükte. **Örnek:** Sosyal Sigortalar Kanunu.

Sosyal Sigortalar Kanunu dolaylı olarak iş güvenliği konusundaki yetki ve sorumluluklara açıklık getirmektedir. Bir iş kazası halinde esas işverenin taşeronlarla beraber müştereken ve birbirine kefil olarak sorumludurlar. SSK bir iş kazası sonucu ölen işçinin yakınlarına bağladığı aylıkların peşin sermaye değerini, iş güvenliği tedbirlerini almayan kişiler ile bunları çalıştıranlardan mahkeme yoluyla geri ister.

Çevre Mühendisleri meslek hayatlarında, şantiye şefi, şantiye mühendisi, teknik uygulama sorumlusu (TUS), müdür, başmühendis vb. görevler üstlenirler. Bir iş kazası halinde önceden iş güvenliği tedbirleri alınmamışsa bu görevler onlara önce cezai sorumluluk getirmektedir. Bu nedenle fen ve sanat kaidelerinde mevzuatın öngördüğü güvenlik tedbirleri alınmalıdır.

III.4. İş Kazası

İş kazası önceden planlanmayan, bilinmeyen veya kontrol dışına çıkan çevresine zarar verebilecek nitelikte bir olaydır. Genelde iş kazaları tedbirsizlik ve dikkatsizlikten kaynaklanmaktadır. Bunun yanında alet edevat ve makinelerin yapılan işe uygun olmaması, koruyucularının bulunmaması da etkili olmaktadır. Diğer etkenler arasında;

- Meslek ve sanatta acemilik
- İşe ilişkin talimatlara riayetsizlik
- Kaçınılmaz kazalar, olarak sıralanmaktadır.

III.4.1. İş Kazası Sebepleri

İş kazalarını önlemede işveren ve işveren vekillerine düşen **birinci görev**, iyi bir yönetim veya iş idaresidir. **İkinci Görev** ise, üst kademedeki vasıfsız işçiye kadar kontrol ve denetimdir.

İş kazalarını önlemedeki başarısızlığın sebepleri arasında;

- Kişinin güvensiz davranışları (% 88)
- Güvensiz mekanik veya fiziksel durumlar (%1 0)
- Önlenmesi mümkün olmayan durumlar (% 2)

verilebilir.

İş kazalarının % 98 önlenilecek kazalar olduğu istatistiklerce ortaya konmuştur. Bu kazaların önlenilebileceği iş güvenliği uzmanlarınca ileri sürülmektedir.

III.5. Meslek Hastalıkları

Bir işçinin sağlığının yaptığı işten dolayı zarar görmesi sonucunda meydana gelen hastalığa meslek hastalığı denir. Hastalık ile yapılan iş arasında bir illiyet (nedensizlik, sebep-sonuç) bulunması gerekir. Ülkemizde her yıl meslek hastalıklarından ortalama 200–350 kişi ölmektedir.

III.6. İş Sağlığı Ve Güvenliği

İş Kanunu'nun 77. maddesi uyarınca "İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçilerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler.

İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar."

İş Kanunu'nun yine 77. maddesi uyarınca "İşverenler işyerlerinde meydana gelen iş kazasını ve tespit edilecek meslek hastalığını en geç iki iş günü içinde yazı ile ilgili bölge müdürlüğüne bildirmek zorundadırlar." İşçilerde bu yoldaki usul ve şartlara ve çıkarılan yönetmeliklere uymak zorundadır.

III.7. İş Sağlığı Ve Güvenliği Kurulu

İş Kanunu'nun yine 80. maddesi uyarınca, "Bu Kanuna göre sanayiden sayılan, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren bir **İş sağlığı ve güvenliği kurulu** kurmakla yükümlüdür.

İşverenler iş sağlığı ve güvenliği kurullarınca iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun olarak verilen kararları uygulamakla yükümlüdürler."

III.8. İçki ve Uyuşturucu Madde Kullanma Yasağı

İş Kanunu'nun yine 84. maddesi uyarınca, "İşyerine sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanmak yasaktır.

Alkollü içki kullanma yasağı;

- a) Alkollü içki yapılan işyerlerinde çalışan ve işin gereği olarak üretileni denetlemekle görevlendirilen,
- b) Kapalı kaplarda veya açık olarak alkollü içki satılan veya içilen işyerlerinde işin gereği alkollü içki içmek zorunda olan,
- c) İşinin niteliği gereği müşterilerle birlikte alkollü içki içmek zorunda olan, İşçiler için uygulanmaz."

III.9. Çalıştırma Yaşı Ve Çocukları Çalıştırma Yasağı

İş Kanunu'nun yine 71. maddesi uyarınca, "15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, 14 yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler.

Çocuk ve genç işçilerin işe yerleştirilmelerinde ve çalıştırılabilecekleri işlerde güvenlik, sağlık, bedensel, zihinsel ve psikolojik gelişmeleri, kişisel yatkınlık ve yetenekleri dikkate alınır. Çocuğun gördüğü iş onun okula gitmesine, mesleki eğitiminin devamına engel olamaz, onun derslerini düzenli bir şekilde izlemesine zarar veremez.

18 yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçiler bakımından yasak olan işler ile 15 yaşını tamamlamış, ancak 15 yaşını tamamlamamış genç işçilerin çalışmasına izin verilecek işler, 14 yaşını bitirmiş ve ilköğretimini tamamlamış çocukların çalıştırılabilecekleri hafif işler ve çalışma koşulları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmeliklere tabidir.

Temel eğitimi tamamlamış ve okula gitmeyen çocukların çalışma saatleri günde 7 ve haftada 35 saatten fazla olamaz. Ancak, 15 yaşını tamamlamış çocuklar için bu süre günde 8 ve haftada 40 saate kadar artırılabilir.

Okula devam eden çocukların eğitim dönemindeki çalışma süreleri, eğitim saatleri dışında olmak üzere, en fazla günde iki saat ve haftada on saat olabilir. Okulun kapalı olduğu dönemlerde çalışma süreleri yukarıda birinci fıkrada öngörülen süreleri aşamaz."

III.10. Yeraltı ve Su Altında Çalıştırma Yasağı

İş Kanunu'nun yine 72. maddesi uyarınca, "Maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yeraltında veya su altında çalışılacak işlerde onsekiz yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır."

III.11. Gece Çalıştırma Yasası

İş Kanunu'nun yine 73. maddesi uyarınca, "Sanayiye ait işlerde 18 yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaktır.

18 yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca çıkarılan yönetmelikte belirlenmiştir."

III.12. Analık Halinde Çalışma Ve Süt İzni

İş Kanunu'nun yine 74. maddesi uyarınca, "Kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam 16 haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır. Çoğul gebelik halinde doğumdan önce çalıştırılmayacak sekiz haftalık süreye iki hafta süre eklenir. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Bu durumda, kadın işçinin çalıştığı süreler doğum sonrası sürelerle eklenir.

Yukarıda öngörülen süreler işçinin sağlık durumuna ve işin özelliğine göre doğumdan önce ve sonra gerekirse artırılabilir. Bu süreler hekim raporu ile belirtilir.

Hamilelik süresince kadın işçiye periyodik kontroller için ücretli izin verilir.

Hekim raporu ile gerekli görüldüğü takdirde, hamile kadın işçi sağlığına uygun daha hafif işlerde çalıştırılır. Bu halde işçinin ücretinde bir indirim yapılmaz.

İsteği halinde kadın işçiye, onaltı haftalık sürenin tamamlanmasından veya çoğul gebelik halinde onsekiz haftalık süreden sonra altı aya kadar ücretsiz izin verilir. Bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesabında dikkate alınmaz.

Kadın işçilere bir yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için günde toplam birbuçuk saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaç bölünerek kullanılacağını işçi kendisi belirler. Bu süre günlük çalışma süresinden sayılır."

III.13. Gebe Veya Çocuk Emziren Kadınlar İçin Yönetmelik

İş Kanunu'nun yine 88. maddesi uyarınca, "Gebe veya çocuk emziren kadınların hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğu ve bunların çalışmalarında sakınca olmayan işlerde hangi şartlar ve usullere uyacakları, ne suretle emzirme odaları veya çocuk bakım yurdu (kreş) kurulması gerektiği Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikte belirlenmiştir."

III.14. Ağır ve Tehlikeli İşler

İş Kanunu'nun yine 85. maddesi uyarınca, " Onaltı yaşını doldurmamış genç işçiler ve çocuklar ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaz.

Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağı, kadınlarla 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçilerin hangi çeşit ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilecekleri Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tarafından çıkarılan yönetmelikte belirlenmiştir."

III.15. Ağır ve Tehlikeli İşlerde Rapor

İş Kanunu'nun yine 86. maddesi uyarınca, "Ağır ve tehlikeli işlerde çalışacak işçilerin işe girişinde veya işin devamı süresince en az yılda bir, bedence bu işlere elverişli ve dayanıklı oldukları işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, sağlık ocağı, hükümet veya belediye hekimleri tarafından verilmiş muayene raporları olmadıkça, bu gibilerin işe alınmaları veya işte çalıştırılmaları yasaktır. Sosyal Sigortalar Kurumu işe ilk giriş muayenesini yapmaktan kaçınmaz.

İşyeri hekimi tarafından verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu hastanesi sağlık kurulunca muayeneye tabi tutulur, verilen rapor kesindir.

Yetkili memurlar isteyince, bu raporları işveren kendilerine göstermek zorundadır.

Bu raporlar damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır."

III.16. On sekiz yaşından küçük işçiler için rapor

İş Kanunu'nun yine 87. maddesi ise, " 14 yaşından 18 yaşına kadar (18 dahil) çocuk ve genç işçilerin işe alınmalarından önce işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, sağlık ocağı, hükümet veya belediye hekimlerine muayene ettirilerek işin niteliğine ve şartlarına göre vücut yapılarının dayanıklı olduğunun raporla belirtilmesi ve bunların 18 yaşını dolduruncaya kadar altı ayda bir defa aynı şekilde doktor muayenesinden geçirilerek bu işte çalışmaya devamlarına bir sakınca olup olmadığının kontrol ettirilmesi ve bütün bu raporların işyerinde saklanarak yetkili memurların isteği üzerine kendilerine gösterilmesi zorunludur. Sosyal Sigortalar Kurumu işe ilk giriş muayenesini yapmaktan kaçınmaz.

Birinci fıkrada yazılı hekimlerce verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu hastanesi sağlık kurulunca muayeneye tabi tutulur, verilen rapor kesindir. Bu raporlar damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır.

IV. BÖLÜM: KIYI KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

IV.1. Giriş

3621 sayılı kıyı kanunu ile deniz, tabi ve suni göller ve akarsular kıyı kenar çizgisinin tespiti kıyıların korunması ve kullanılması kıyılarda doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarla deniz ve göllerin kıyıların devamı niteliğinde olan sahil şeritlerinde planlar ve uygulama esasları düzenlenmiştir. Kıyı Kanunu uygulamasına ait yönetmelik hükümlerini, **Çevre ve Şehircilik Bakanlığı** uygular.

IV.2. Kıyı Kanunu'nun Genel Hedefleri

Kıyı kanununun genel hedefleri aşağıdaki konuları kapsar.

1. Kıyılar devletin hüküm ve tasarrufundadır.
2. Kıyılar herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır.
3. Kıyılar ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.
4. Kıyılar eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olduğundan buralarda hiçbir yapı yapılamaz. Duvar çit vb. yapılar yapılamaz.
5. Kıyıyı değiştirecek boyutta ve kıyının doğal yapısını bozacak nitelikte kazılar yapılamaz. Kum çakıl vs. alınamaz veya çekilemez Valilikçe uygun görülmesi ve yazılı izin verilmesi halinde kıyının doğal yapısını değiştirmeyecek boyut verilerek kazı, kum, çakıl vs. çekme işlemleri için izin verilebilir.
6. Kıyılara moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve atıklar dökülemez. Ayrıca Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, 1380 Sayılı su Ürünleri kanununun 2872 sayılı Çevre Kanunu ile bu kanun gereğince çıkartılan yönetmelik hükümleri saklıdır.
7. Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için onaylı kıyı kenar çizgisinin bulunması zorunludur.

IV.3. Kıyı Kanundaki Bazı Tanımlar

Kıyı Şeridi

Deniz tabi ve suni göller ve akarsularda taşkın durumları dışında suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan ve meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir. Tabi ve suni göllerde DSİ'ce belirlenen maksimum su kotu kıyı çizgisini belirler.

Kıyı Kenar Çizgisi

Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırlandırmasıdır. Bu sınır doldurma suretiyle arazi elde edilmesi halinde değiştirilemez. Kıyı çizgisine konu olmayan akarsuların, deniz, tabii ve sunii göl kıyı kenar çizgisi olarak tespit olunur.

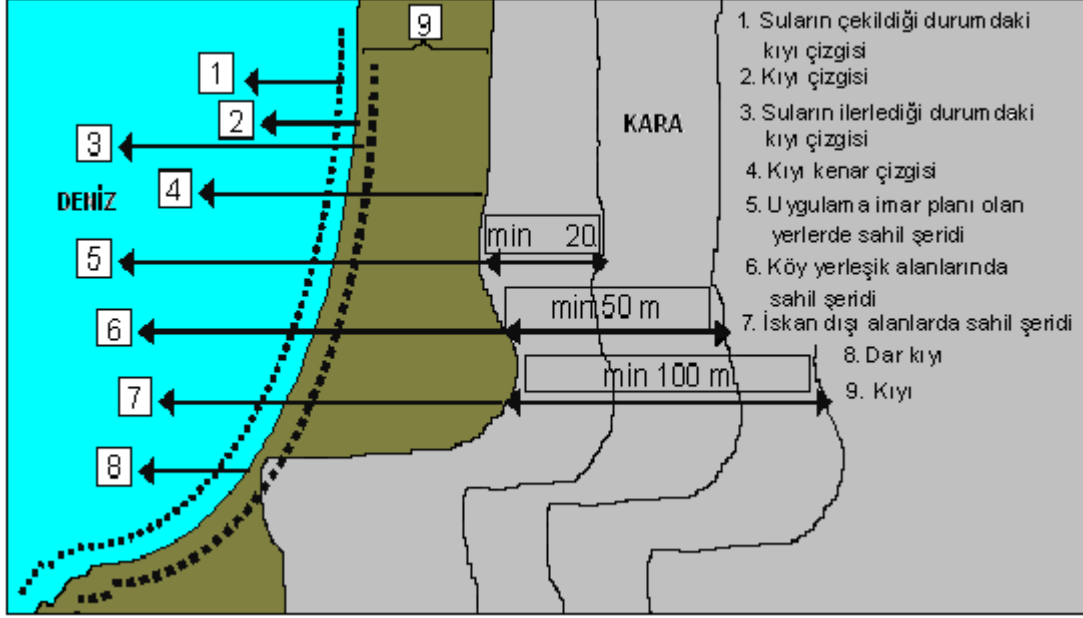
Kıyı

Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır. bu alan deniz tabi ve sunii göllerde taşkın durumları dışında kara yönünde en çok ilerlediği anda suların belirlediği kıyı çizgisi ile bu

çizgiden sonra da devam eden kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık taşlık bataklık alanlarının kara yönündeki doğal sınır çizgisi arasında kalan alandır.

Dar Kıyı

Kıyı kenar çizgisinin kıyı çizgisi ile çakışması halidir.

Şekil. 1. Kıyı Tanımlarının Şematik Gösterimi

Şekil. 2. Kıyı Tanımlarının Fotografik Gösterimi

Sahil Şeridi

Deniz tabii ve suni göllerde kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak kıyı kanunu yönetmeliğinin 16. maddesindeki esaslara göre belirlenen ve yukarıda ki şekilde gösterilen alandır. Bu alanlar

- Uygulama imar planı olan yerlerde 20 metre genişlikte
- Köy yerleşik alanlarında 50 metre
- İskân dışı alanlarda 100 metre genişlikte olur.

Toplumun Yararlanmasına Açık Yapı

Mevzuata göre tespit ya da tasdik edilmiş kural ücret tarifelerine uygun şekilde getirdiği kullanımdan belirli kişi ya da topluluklara ayrıcalıklı kullanım hakkı tanınmaksızın yararlanmak isteyen herkese eşit ve serbest olarak açık bulunan ve konut dokunulmazlığı olmayan yapıdır.

Akarsu

Devamlı akış gösteren su kitlelerine akarsu denir. Aşağıda belirtilen akarsular; Yeşilirmak Kızılırmak Meriç Kilyos Çayı, Sakarya, Çoruh, Fırat Asi, Ceyhan, Göksu, Manavgat, Büyük menderes, Seyhan, Simav Çayı, Dicle Silvan, kıyı kanununa tabi akarsulardır. Bu akarsuların yönetmelikte belirtilmiş noktalarının arasında kıyı kanunu ile yönetmeliğine tabidir. Mesela, Sakarya nehri ana kolunun Gökçekaya Barajı ile Karadeniz arasındaki kesimi yönetmeliğin nehir tanımına alınmıştır.

IV.4. Kıyı Kanunu Uygulamaları

Kıyı Kanunu'nun 6.ve 8. maddeleri uyarınca, uygulama imar planı bulunmayan yerlerde sahil şeritleri içine hiçbir yapı ve tesis yapılamaz. Uygulama imar planı bulunan yerlerde sahil şeridi içinde duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek vb. engeller oluşturulamaz. Buralara moloz inşaat yıkıntıları toprak çöp gibi kirletici ve çevreyi bozucu etkisi bulunan atık ve atıklar dökülemez ve kazı yapılamaz. Bu alanlarda ancak uygulama imar planı kararı ile;

- İskele, liman, arıtma tesisi, pompa istasyonu vb. kıyıda kamu yararına kullanımı,
 - Kıyıyı koruma amacına yönelik alt yapı tesisleri ve tersane, gemi söküm yeri, su ürünleri üretim tesisleri gibi kıyıda başka yerde yapılamayacak tesisler,
- İnşa edilir. Bu yapı ve tesisler kullanım amaçları dışında kullanılamazlar.

Kamu yararının lüzumlu kıldığı hallerde, uygulama imar planı kararıyla göl, deniz ve akarsular ekolojik özellikler dikkate alınarak kıyıda doldurma ve kurutma süratıyla arazi elde edilebilir. Kanunun 7. maddesi bu işlemlere ilişkin yasal prosedürü açıklamaktadır. Böylece kazanılan araziler devletin hüküm ve tasarrufunda olup, özel mülkiyete konu olamaz. Kazanılan bu arazilerde 6. maddede ve yukarıda belirtilen yapılar, yeşil alanlar vb. ile teknik ve sosyal altyapılar inşa edilebilir.

Kıyı kenar çizgisi her ilde Valilik tarafından kamu görevlisi en az 5 kişiden oluşturulmuş bir komisyon belirlenir. Bu komisyonda **jeolog, harita, ziraat, inşaat mühendisleri** ile **mimar veya şehir plancısı** meslek gruplarından birer kişi bulunmalıdır. Bu komisyonun hazırladığı

haritalar ve tutanaklar, Vali'nin uygun görünüşü alınırsa bu uygun görüş ve fikirde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na gönderilir. Bakanlıkça onaylanmış kıyı kenar çizgileri yürürlüğe girer. Kıyıda kalan özel mülkiyete konu olmuş arazilerle ilgili tapu iptal işlemleri ilgili defterdarlıkça yürütülür.

Kıyılarda 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapılıp onaylanmadan uygulama ve yapılaşmaya geçilemez. Kıyıda onaylı imar planına göre, çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin bütün tedbirler alınmak şartıyla aşağıdaki tesisler yapılabilir.

1. İskele, liman, arıtma tesisleri pompa istasyonları
2. Tersane, gemi söküm yeri, su ürünleri üretim tesisleri
3. Uygulama imar planı yapılmadan duş, gölgelik, kirletici etkisi olmayan fosseptik yapımını gerektirmeyen seyyar tuvaletler.

Kıyılarda doldurma ve kurutma yoluyla arazi kullanma işinde Kıyı Yönetmeliği uygulanır. Turistik tesisler ancak uygulama imar planından sonra gerçekleştirilebilir. Yaban hayatı, flora ve fauna için Doğal yaşam ortamları olan bataklık, kumluk, taşlık ve sulak alanlar kesinlikle doldurulamaz, kurutulamaz, ve hiçbir yapılaşmaya müsaade edilemez.

V. BÖLÜM: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

IV.1. Giriş

Büyükşehir belediyelerinin yönetiminin hukuki statüsünü düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla kabul edilen 5216 **Sayılı Büyükşehir Belediyesi** Kanunu 23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Büyükşehir Belediyesi oluşumunda, Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınır.

Büyükşehir Belediyesi içinde, ilçe ve ilk kademe belediyeleri yer alır. Belediyenin sınırları adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

IV.1. Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir Belediyesinin görev, Yetki ve Sorumlulukları içinde,

- a. Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak;
- b. Büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek;
- c. Nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak.
- d. Her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,
- e. Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak;
- f. Hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak;
- g. Büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek;
- h. Sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.
- i. Gıda ile ilgili olanlar dahil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- j. Yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

- k. Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.
- l. Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

Ayrıca Büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında,

- ✓ İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak;
- ✓ Gerekliğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek;
- ✓ İtfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek;
- ✓ Patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek,
- ✓ Konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konularda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

yer almaktadır.

Büyükşehir sınırları içinde yer alan ilçe ve ilk kademe belediyeleri, Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımakla yükümlüdürler.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir.

Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Büyükşehir Belediyelerinde;

- ✓ İmar Ve Bayındırlık Komisyonu,
- ✓ **Çevre Ve Sağlık Komisyonu,**
- ✓ Plan Ve Bütçe Komisyonu,
- ✓ Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Komisyonu
- ✓ Ulaşım Komisyonunu

kurulması kanunla zorunlu kılınmıştır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Büyükşehir belediyesi teşkilatı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

VI. BÖLÜM: BELEDİYE KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

VI.1. Giriş

5393 Sayılı Belediye Kanunu 13.7.2005 Tarih ve 25874 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.

Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahalarnın, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir. Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca bildirilen nüfus, Kanunda belirtilen nüfus büyüklüğü için esas alınır.

Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir. Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.

Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

VI.2. Belediyenin Görev Ve Sorumlulukları

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

- a) İmar, **su ve kanalizasyon**, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; **çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık**; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.
- b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir. Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekliğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını

kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunhükümleri saklıdır. Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisle bu Kanunun kapsamı dışındadır.

VI.3. Belediyenin Yetki Ve İmtiyazları

Belediyeler,

- ✓ Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde, yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- ✓ Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- ✓ Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken **doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı** alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- ✓ Müktesep haklar saklı kalmak üzere; **içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.**
- ✓ **Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.**
- ✓ Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- ✓ Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak,
- ✓ Hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak, yetki ve imtiyazları arasındadır.

VI.4. Belediye Kanundaki Diğer Hususlar

Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır.

Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilir. Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü buldukları için uygulanan sosyal

hak ve yardımlar, aynı esas ve usûllere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü buldukları için de uygulanır.

Belediye başkanının kendisinin, birinci ve ikinci derecedeki kan ve kayın hısımlarının ve evlatlıklarının, belediye ile ihtilâflı olduğu durumlarda dava açılması ve bu davada belediyenin temsili, meclis birinci başkan vekili, bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili veya bunların yetkilendireceği kişiler tarafından yerine getirilir. Belediye başkanlığı, ölüm ve istifa hâllerinde kendiliğinden sona erer.

Belediye teşkilâtı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.

Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak **çevre**, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir.

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz.

Belediyelerin denetimi; faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve belediye teşkilâtının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgililere duyurmaktır.

Belediyelerde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, malî ve performans denetimini kapsar. İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılır. Ayrıca, belediyenin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından da denetlenir. Denetime ilişkin sonuçlar kamuoyuna açıklanır ve meclisin bilgisine sunulur.

Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; araç kiralama, kontrollük, temizlik,

güvenlik ve yemek hizmetleri; makine-teçhizat bakım ve onarım işleri; bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri; sağlıkla ilgili destek hizmetleri; fuar, panayır ve sergi hizmetleri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetler; kanal bakım ve temizleme, alt yapı ve asfalt yapım ve onarımı, trafik sinyalizasyon ve aydınlatma bakımı, sayaç okuma ve sayaç sökme-takma işleri ile ilgili hizmetler; toplu ulaşım ve taşıma hizmetleri; sosyal tesislerin işletilmesi ile ilgili işler, süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir.

Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir. Bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şarttır. Ancak, kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi Bakanlar Kurulu kararına bağlıdır.

Diğer kanunlarla getirilen hükümler saklı kalmak üzere, mezarlıklar ile belediye sınırları içinde bulunan ve sahipsiz arazi niteliğinde olan seyrangâh, harman yeri, koruluk, dinlenme yerleri, meydanlar, bataklık, çöp döküm sahaları, yıkılmış kale ve kulelerin arsaları ve enkazı ve benzeri yerler belediyenin tasarrufundadır.

Belediye tarafından deniz, akarsu ve gölden doldurma suretiyle kazanılan alanlar, Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmak şartıyla Maliye Bakanlığı tarafından belediyelerin, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerinin tasarrufuna bırakılır.

VII. BÖLÜM: İL ÖZEL İDARE KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

VII.1. Giriş

5302 Sayılı **İl Özel İdaresi Kanunu** 4.3.2005 Tarih ve 25745 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İl Özel İdaresi Kanununun amacı; il özel idaresinin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer. İl özel idaresinin görev alanı il sınırlarını kapsar.

VII.2. İl Özel İdaresinin Görev Ve Sorumlulukları

İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

- Gençlik ve spor sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,
- İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, Yapmakla görevli ve yetkilidir.

Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskan, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir. Aktarma işlemi ilgili bakanın onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. İş, il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. İl özel idareleri de bütçe imkânları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçesinden ödenek aktarabilir. Bu fıkraya göre, bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılacak ödenekler ile gerçekleştirilecek yatırımlar, birinci fıkrada öngörülen görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabilir.

İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir. İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır. Hizmetlerin diğer mahallî

idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon o ilin valisi tarafından sağlanır.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

VII.3. İl Özel İdaresinin Yetki Ve İmtiyazları

İl özel idaresinin bazı yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

- ✓ Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek.
- ✓ Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- ✓ Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.
- ✓ Belediye sınırları dışındaki gayri sıhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek. Ancak, sivil hava ulaşımına açık havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesislere işyeri açma ve çalışma ruhsatı dâhil her türlü ruhsat, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından verilir. Bu konuya ilişkin usûl ve esaslar Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

İl özel idaresi, hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir. İl özel idaresinin mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri il özel idaresi taşınmazları hakkında da uygulanır.

İl özel idaresinin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, vergi, resim ve harçları, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemez. İl özel idaresinin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmaz malları ile bunların inşa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarından muaftır.

İl genel meclisi, bir yıl görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç, en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, **çevre ve sağlık komisyonu** ile plân ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur.

Kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra il genel meclisinde karara bağlanır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere il genel meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur. Bu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde müdürlük şeklinde kurulur.

İl özel idarelerinin denetimi; faaliyet ve işlemlerinde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve il özel idaresi teşkilâtının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgililere duyurmaktır.

İl özel idarelerinde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, malî ve performans denetimini kapsar. İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılır. Ayrıca, il özel idaresinin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, idarenin bütünlüğüne ve kalkınma plânı ve stratejilerine uygunluğu açısından İçişleri Bakanlığı, vali veya görevlendireceği elemanlar tarafından da denetlenir.

VIII. BÖLÜM: İSKİ KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

VII.1. Giriş

2560 Sayılı **İstanbul Su Ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun (İSKİ) 23.11.1981** Tarih ve 17523 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İstanbul Büyük Şehir Belediyesinin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) kurulmuştur.

Genel Müdürlüğün hizmeti, İstanbul Büyük Şehir Belediyesinin görev alanı ile sınırlıdır. Ancak, şehrin yararlandığı su kaynaklarının korunmasına ilişkin hizmetler, büyük şehir belediye sınırları dışında da olsa bu kuruluş tarafından yürütülür. Ayrıca İçişleri ile Bayındırlık ve İskan bakanlıklarının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu anasistem ile ilgili başka belediye ve köylerin su ve kanalizasyon işlerini de bu Genel Müdürlüğe verebilir.

İSKİ, İstanbul Büyük Şehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur. İSKİ personeli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabidir.

VIII.2. İSKİ'nin Görev Ve Yetkileri

- a) İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,
- b) Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,
- c) Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,
- d) Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,
- e) Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, İSKİ'nin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu

- veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmek,
- f) Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanmahakları tesis etmek.

VIII.3. İSKİ Kanundaki Diğer Hususlar

İstanbul Büyük Şehir Belediye Meclisi, İSKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. İstanbul Büyük Şehir Belediye Meclisi, İSKİ Genel Kurulu olarak bu Kanunda yazılı yetki ve görevleri görüşüp karara bağlamak üzere her yıl Mayıs ve Kasım aylarında özel gündemle toplanır. Kanalizasyon şebekesi bulunan cadde ve sokaklardaki her taşınmazın kanalizasyona bağlanması zorunludur. Bu bağlantılar, bedeli taşınmazın sahibinden alınmak suretiyle İSKİ tarafından yapılır veya projesine uygun olarak yaptırılır.

Yapı için belediyeden ruhsat isteyen gerçek ve tüzel kişiler, daha önce İSKİ'den su ve kanalizasyon durumu hakkında belge almak zorundadır. İSKİ o yerdeki su ve kanalizasyon şebekesine göre su ve kanalizasyon durum belgesi verir. Yapıların durum belgesi alınmadan veya tesisatın durum belgesine aykırı olarak yapılması hallerinde imar mevzuatının ruhsatsız yapılar hakkındaki hükümleri uygulanır.

İmar planlarının hazırlık safhasında altyapı tesisleriyle uyum yönünden İSKİ'nin de görüşünü almak şarttır. İSKİ, fabrika, hastane ve diğer özellik gösteren su tüketim yerlerinden gelen kullanılmış suların kanalizasyon şebekesine verilmeden önce gerekiyorsa özel olarak tasfiyesini isteme hakkına sahiptir. Bu kuruluş ve kurumlar İSKİ'ce tespit edilecek süre içinde özel tasfiyeyi yapmadıkları takdirde, diğer kanunlardaki müeyyideler saklı kalmak üzere İSKİ gerekli tesis ve işleri yapar ve giderlerini % 50 fazlasıyla ilgililerden tahsil eder.

Kanalizasyon şebekesine verilmesi sakıncalı maddeler ile içme suyu alınan havzaların korunması için gereken tedbir ve düzenlemeler, 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri çerçevesinde ilgili bakanlıkların uygun görüşü alınarak Genel Müdürlükçe çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Bu yönetmelik hükümlerine aykırı davranışta bulunanların meydana getirdiği zarar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun uyarınca sebep olanlara ödettilir ve su havzaları için zararlı tesis ve yapılar tebligat üzerine ilgisince kaldırılır. Verilen süre içinde kaldırılmayanlar Genel Müdürlükçe kaldırılır ve giderleri ilgiliden tahsil edilir. Ayrıca, kanalizasyon şebekesi ile içme suyu alınan havzalara zarar verenler ve bunları kirletenler hakkında Türk Ceza Kanununun Devlet malına karşı suç işleyenlere ilişkin hükümlerince kovuşturma yapılır.

İSKİ'nin görevleri için kullandığı taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi resim ve harçtan muaftır. Yabancı ülkelerden getirilecek veya bağış yoluyla sağlanacak araç ve gereçler için Büyükşehir Belediyesine kanunlarla tanınan muafiyetler İSKİ' için de geçerlidir.

İSKİ'nin işlemleri 2886 sayılı Devlet İhale, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunları ile bunların ek ve tadillerine tabi değildir. Kuruluşun alım, satım ve ihalelerinde uygulanacak esas ve usuller **bir yönetmelikle** belirlenir.

Su satışı, kanalizasyon tesisi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması, septik çukurların boşaltılması giderleri için ayrı tarifeler yapılır. Bu tarifelerin tespitinde, yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilmeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları % 10'dan aşağı olmayacak nispetinde bir kar oranı esas alınır. **Tarifelerin tespiti ile tahsilâtla ilgili usul ve esaslar bir yönetmelik ile belirlenir.**

Şehir kanalizasyon şebekesinin henüz tesis edilmediği ve uygun bir boşaltma sağlanamayan alanlarda kullanılmış sular, sağlık ve fenni şartlara uygun septik çukurlara verilebilir. Bunların İSKİ'nin belirteceği esaslara uygun olarak yapılması gereklidir. Kuruluş yeri bakımından şehir şebekesinden ayrı ve özel boşaltma tesisi yapması zorunlu bulunan, durumları özellik taşıyan müesseseler bu tesisleri İSKİ'nin izin ve denetimi altında yaparlar.

Yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi, gerekli harcamalar ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirilir. Bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilemez.

Bu Kanun diğer Büyükşehir Belediyelerinde de uygulanır.

IX. BÖLÜM: ÇEVRE KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

IX.1. Giriş

2872 Sayılı Çevre Kanunu **11.08.1983** Tarih ve 18132 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 13.5.2006 tarihli Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe giren 5491 Sayılı kanunla, 2872 Sayılı Çevre Kanununun 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, Ek Madde, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, İşlenemeyen Hüküm Geçici Madde 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 değiştirilmiştir.

Çevre Kanununun amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamaktır.

IX.2. Tanımlar

Bu Kanunda geçen terimlerden;

Alıcı ortam: Hava, su, toprak ortamları ile bu ortamlarla ilişkili ekosistemleri,

Aritma tesisi: Her türlü faaliyet sonucu oluşan katı, sıvı ve gaz halindeki atıkların yönetmeliklerde belirlenen standartları sağlayacak şekilde artıldığı tesisleri,

Atık: Herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü maddeyi,

Atıksu altyapı tesisleri: Evsel ve/veya endüstriyel atıksuları toplayan kanalizasyon sistemi ile atıksuların arıtıldığı ve alıcı ortama verilmesinin sağlandığı sistem ve tesislerin tamamını,

Atıksu: Evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer kullanımlar sonucunda kirlenmiş veya özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş suları,

Bakanlık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığını,

Biyolojik çeşitlilik: Ekosistemlerin, türlerin, genlerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin tamamını,

Çevre gönüllüsü: Bakanlıkça, uygun niteliklere sahip kişiler arasından seçilen ve bu Kanun ve Kanuna göre yürürlüğe konulan düzenlemelere aykırı faaliyetleri Bakanlığa iletmekle görevli ve yetkili kişiyi,

Çevre kirliliği: Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etkiyi,

Çevre korunması: Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların bütünü,

Çevre yönetim birimi/Çevre görevlisi: Bu Kanun ve Kanuna göre yürürlüğe konulan düzenlemeler uyarınca denetime tâbi tesislerin faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu, alınan tedbirlerin etkili olarak uygulanıp uygulanmadığını değerlendiren, tesis içi yıllık denetim programları düzenleyen birim ya da görevliyi,

Çevre yönetimi: İdarî, teknik, hukukî, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel araçları kullanarak doğal ve yapay çevre unsurlarının sürdürülebilir kullanımını ve gelişmesini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını,

Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı,

Çevresel etki değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları,

Çevreye ilişkin bilgi: Su, hava, toprak, bitki ve hayvan varlığı ile bunları olumsuz olarak etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan faaliyetler ve alınan idarî ve teknik önlemlere ilişkin olarak mevcut bulunan her türlü yazılı, sözlü veya görüntülü bilgi veya veriyi,

Doğal kaynak: Hava, su, toprak ve doğada bulunan cansız varlıkları,

Doğal varlık: Bütün bitki, hayvan, mikroorganizmalar ile bunların yaşama ortamlarını,

Ekolojik denge: İnsan ve diğer canlıların varlık ve gelişmelerini doğal yapılarına uygun bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan şartların bütünü,

Ekosistem: Canlıların kendi aralarında ve cansız çevreleriyle ilişkilerini bir düzen içinde yürüttükleri biyolojik, fiziksel ve kimyasal sistemi,

Elektromanyetik alan: Elektrik ve manyetik alan bileşenleri olan dalgaların oluşturduğu alanı,

Evsel katı atık: Tehlikeli ve zararlı atık kapsamına girmeyen konut, sanayi, işyeri, piknik alanları gibi yerlerden gelen katı atıkları,

Hassas alan: Ötrofikasyon riski yüksek olan ve Bakanlıkça belirlenecek kıyı ve iç su alanlarını,

Hava kalitesi: İnsan ve çevresi üzerine etki eden hava kirliliğinin göstergesi olan, çevre havasında mevcut hava kirleticilerin artan miktarıyla azalan kalitelerini,

İş termin plânı: Atıksu ve evsel nitelikli katı atık kaynaklarının yönetmelikte belirtilen alıcı ortam deşarj standartlarını sağlamak için yapmaları gereken atıksu arıtma tesisi ve/veya kanalizasyon gibi altyapı tesisleri ile katı atık bertaraf tesislerinin gerçekleştirilmesi sürecinde yer alan yer seçimi, proje, ihale, inşaat, işletmeye alma gibi işlerin zamanlamasını gösteren plânı,

İyonlaştırıcı olmayan radyasyon: İyonlaşmaya neden olmayan elektromanyetik dalgaları,

Katı atık: Üreticisi tarafından atılmak istenen ve toplumun huzuru ile özellikle çevrenin korunması bakımından, düzenli bir şekilde bertaraf edilmesi gereken katı atık maddeleri,

Kirleten: Faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik dengenin ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişileri,

Kirli balast: Duran veya seyir halindeki tankerden, gemiden veya diğer deniz araçlarından su üzerine bırakıldığında; su üstünde veya bitişik sahil hattında petrol, petrol türevi veya yağ izlerinin görülmesine neden olan veya su üstünde ya da su altında renk değişikliği oluşturan veya askıda katı madde/emülsiyon halinde maddelerin birikmesine yol açan balast suyunu,

Koku: İnsanda koku alma duygusunu harekete geçiren ve kokunun algılanmasına neden olan uçucu maddelerin yarattığı etkiyi,

Proje tanıtım dosyası: Gerçekleşmesi plânlanan projenin yerini, özelliklerini, olası olumsuz etkilerini ve öngörülen önlemleri içeren, projeyi genel boyutları ile tanıtan bilgi ve belgeleri içeren dosyayı,

Risk değerlendirme: Belirli kimyasal madde ya da maddelerin potansiyel tehlikelerinin belirlenmesi ve sonuçlarının hesaplanması yönünde kullanılan yöntemler bütünü,

Stratejik çevresel değerlendirme: Onaya tâbi plân ya da programın onayından önce plânlama veya programlama sürecinin başlangıcından itibaren, çevresel değerlerin plân ve programa entegre edilmesini sağlamak, plân ya da programın olası çevresel etkilerini en aza indirmek ve karar vericilere yardımcı olmak üzere katılımcı bir yaklaşımla sürdürülen ve yazılı bir raporu da içeren çevresel değerlendirme çalışmalarını,

Sulak alan: Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerleri,

Sürdürülebilir çevre: Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi sürecini,

Sürdürülebilir kalkınma: Bugünkü ve gelecek kuşakların, sağlıklı bir çevrede yaşamasını güvence altına alan çevresel, ekonomik ve sosyal hedefler arasında denge kurulması esasına dayalı kalkınma ve gelişmeyi,

Tehlikeli atık: Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan atıklar ve bu atıklarla kirlenmiş maddeleri,

Tehlikeli kimyasallar: Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan her türlü kimyasal madde ve ürünleri,

ifade eder.

IX.3. Çevre Kanununun Genel İlkeleri

Çevrenin korunmasına, iyileştirilmesine ve kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkeler şunlardır:

- Başta idare, meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere herkes, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi ile görevli olup bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler.
- Çevrenin korunması, çevrenin bozulmasının önlenmesi ve kirliliğin giderilmesi alanlarındaki her türlü faaliyette; Bakanlık ve yerel yönetimler, gerekli hallerde meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparlar.
- Arazi ve kaynak kullanım kararlarını veren ve proje değerlendirme yapan yetkili kuruluşlar, karar alma süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma ilkesini gözetirler.
- Yapılacak ekonomik faaliyetlerin faydası ile doğal kaynaklar üzerindeki etkisi sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde uzun dönemli olarak değerlendirilir.

- e) Çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkı esastır. Bakanlık ve yerel yönetimler; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlüdür.
- f) Her türlü faaliyet sırasında doğal kaynakların ve enerjinin verimli bir şekilde kullanılması amacıyla atık oluşumunu kaynağında azaltan ve atıkların geri kazanılmasını sağlayan çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması esastır.
- g) Kirlenme ve bozulmanın önlenmesi, sınırlandırılması, giderilmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan harcamalar kirleten veya bozulmaya neden olan tarafından karşılanır. Kirletenin kirlenmeyi veya bozulmayı durdurmak, gidermek veya azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan gerekli harcamalar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kirletenden tahsil edilir.
- h) Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesi için uyulması zorunlu standartlar ile vergi, harç, katılma payı, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve temiz teknolojilerin teşviki, emisyon ücreti ve kirlenme bedeli alınması, karbon ticareti gibi piyasaya dayalı mekanizmalar ile ekonomik araçlar ve teşvikler kullanılır.
- i) Bölgesel ve küresel çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar sonucu ortaya çıkan ulusal hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemeler Bakanlığın koordinasyonunda yapılır. Gerçek ve tüzel kişiler, bu düzenlemeler sonucu ortaya çıkabilecek maliyetleri karşılamakla yükümlüdür.
- j) Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemeler Bakanlığın koordinasyonunda yapılır.

2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu kapsamındaki konular Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yürütülür.

IX.4. Yüksek Çevre Kurulu ve Görevleri

Yüksek Çevre Kurulu, Başbakanın başkanlığında, Başbakanın bulunmadığı zamanlarda Çevre ve Şehircilik Bakanının başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği sayıda bakan ile Bakanlık Müsteşarından oluşur. Diğer bakanlar gündeme göre Kurul toplantılarına başkan tarafından çağrılabilir. Kurul yılda en az bir defa toplanır. Kurulun sekretarya hizmetleri Bakanlıkça yürütülür.

Kurulun çalışmaları ile ilgili konularda ön hazırlık ve değerlendirme yapmak üzere, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında ilgili bakanlık müsteşarları, diğer kurum ve kuruluşların en üst düzey yetkili amirlerinin katılımı ile toplantılar düzenlenir. Bu toplantılara gündeme göre ilgili kamu kurumu niteliğindeki kuruluşların birlik temsilcileri, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim temsilcileri, üniversite temsilcileri ve bilimsel kuruluşların temsilcileri davet edilir.

Kurulun çalışma usûl ve esasları ile diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

Yüksek Çevre Kurulunun görevleri,

- a) Etkin bir çevre yönetiminin sağlanması için hedef, politika ve strateji belirlemek.

- b) Sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde ekonomik kararlara çevre boyutunun dahil edilmesine imkân veren hukukî ve idarî tedbirleri belirlemek.
- c) Birden fazla bakanlık ve kuruluşu ilgilendiren çevre konularına ilişkin uyumsuzluklarda nihai kararı vermek'dir

IX.5. Çevre Korunmasına İlişkin Önlemler ve Yasaklar

IX.5.1. Kirletme Yasağı

Her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaktır.

Kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililer kirlenmeyi önlemekle; kirlenmenin meydana geldiği hallerde kirlenmeyi durdurmak, kirlenmenin etkilerini gidermek veya azaltmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

IX.5.2. Çevre Korunmasına İlişkin Önlemler

Çevrenin korunması amacıyla;

- a) Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir.
- b) Ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere, bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânları Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bölge ve havza bazında çevre düzeni plânlarının yapılmasına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- c) Ulusal mevzuat ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ile koruma altına alınarak koruma statüsü kazandırılmış alanlar ve ekolojik değeri olan hassas alanların her tür ölçekteki plânlarda gösterilmesi zorunludur. Koruma statüsü kazandırılmış alanlar ve ekolojik değeri olan alanlar, plân kararı dışında kullanılamaz.
- d) Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan, çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı toprak ve su alanlarını, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynakların gelecek kuşaklara ulaşmasını emniyet altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla, Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan etmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esasları ile plân ve projelerin hangi bakanlıkça hazırlanıp yürütüleceğini belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu bölgelere ilişkin plân ve projelerde; 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesi, 4.4.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun plân onama yetkisini düzenleyen hükümleri,

21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 8 inci maddesinin tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunların korunma alanlarının tespit ve tescili dışında kalan yetkileri düzenleyen hükümleri ile aynı Kanunun 17 nci maddesinin (a) bendi hükümleri uygulanmaz.

- e) Sulak alanların doğal yapılarının ve ekolojik dengelerinin korunması esastır. Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yolu ile arazi kazanılamaz. Bu hükme aykırı olarak arazi kazanılması halinde söz konusu alan faaliyet sahibince eski haline getirilir. Sulak alanların korunması ve yönetimine ilişkin usûl ve esaslar ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- f) Biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından nesli tehdit veya tehlike altında olanlar ile nadir bitki ve hayvan türlerinin korunması esas olup, mevzuata aykırı biçimde ticarete konu edilmeleri yasaktır.
- g) Doğal kaynakların ve varlıkların korunması, kirliliğinin ve tahribatının önlenmesi ve kalitesinin iyileştirilmesi için gerekli idarî, hukukî ve teknik esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.
- h) Ülkenin deniz, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının ve su ürünleri istihsal alanlarının korunarak kullanılmasının sağlanması ve kirlenmeye karşı korunması esastır. Atıksu yönetimi ile ilgili politikaların oluşturulması ve koordinasyonunun sağlanması Bakanlığın sorumluluğundadır. Su ürünleri istihsal alanları ile ilgili alıcı ortam standartları Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığınca belirlenir. Denizlerde yapılacak balık çiftlikleri, hassas alan niteliğindeki kapalı koy ve körfezler ile doğal ve arkeolojik sit alanlarında kurulamaz. Alıcı su ortamlarına atıksu deşarjlarına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- ı) Çevrenin korunması ve kamuoyunda çevre bilincinin geliştirilmesi amacıyla, okul öncesi eğitimden başlanarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün eğitim kurumlarının öğretim programlarında çevre ile ilgili konulara yer verilmesi esastır. Yaygın eğitime yönelik olarak, radyo ve televizyon programlarında da çevrenin önemine ve çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik programlara yer verilmesi esastır. Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu ile özel televizyon kanallarına ait televizyon programlarında ayda en az iki saat, özel radyo kanallarının programlarında ise ayda en az yarım saat eğitici yayınların yapılması zorunludur. Bu yayınların % 20'sinin izlenme ve dinlenme oranı en yüksek saatlerde yapılması esastır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, görev alanına giren hususlarda bu maddenin takibi ile yükümlüdür.
- j) Çevre ile ilgili olarak toplanan her türlü kaynak ve gelir, tahsisi mahiyette olup, öncelikle çevrenin korunması, geliştirilmesi, ıslahı ve kirliliğinin önlenmesi için kullanılır.

IX.6. Çevresel Etki Değerlendirilmesi

Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklî Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

IX.7. İzin Alma, Arıtma Ve Bertaraf Etme

Üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdürler.

Yukarıda belirtilen ve yükümlülüğü bulunan tesis ve işletmeler ile yerleşim birimlerine;

- 1) İnşaat ruhsatı aşamasında bu yükümlülüğünü yerine getireceğini gösterir proje ve belgeleri ilgili kuruma sunmadıkça inşaat ruhsatı verilmez.
- 2) İnşaatı bitmiş olanlardan, bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere işletme ruhsatı ve/veya yapı kullanma ruhsatı verilmez.
- 3) İnşaat ruhsatına, yapı kullanma veya işletme ruhsatını haiz olmakla birlikte arıtma ve bertaraf yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde, verilmiş yapı kullanma izni veya işletme izni iptal edilir.

Faaliyetlerinde değişiklik yapmayı ve/veya tesislerini büyütmeyi plânlayan gerçek ve tüzel kişiler yönetmelikle belirlenen usûl ve esaslar çerçevesinde atıklarını arıtma veya bertaraf etme yükümlülüğünü yerine getirmek zorundadırlar.

Atıksuları toplayan kanalizasyon sistemi ile atıksuların arıtıldığı ve arıtılmış atıksuların bertarafının sağlandığı atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı, ıslahı ve işletilmesinden; büyükşehirlerde 20.11.1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunla belirlenen kuruluşlar, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bunların dışında iskâna konu her türlü kullanım alanında valiliğin denetiminde bu alanları kullananlar sorumludur.

Serbest ve/veya endüstri bölgelerinde bölge müdürlükleri, kültür ve turizm koruma ve gelişme bölgelerinde, turizm merkezlerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı veya yetkili kıldığı birimler, organize sanayi bölgelerinde organize sanayi bölgesi yönetimi, küçük sanayi sitelerinde kooperatif başkanlıkları, mevcut yerleşim alanlarından kopuk olarak münferit yapılmış tatil köyü, tatil sitesi, turizm tesis alanları vb. kullanım alanlarında ise site yönetimleri veya tesis işletmecileri atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı ve işletilmesinden sorumludurlar.

Atıksu altyapı sistemlerini kullanan ve/veya kullanacaklar, bağlantı sistemlerinin olup olmadığına bakılmaksızın, arıtma sistemlerinden sorumlu yönetimlerin yapacağı her türlü yatırım, işletme, bakım, onarım, ıslah ve temizleme harcamalarının tamamına kirlilik yükü ve atıksu miktarı oranında katılmak zorundadırlar. Bu hizmetlerden yararlananlardan, belediye meclisince ve bu maddede sorumluluk verilen diğer idarelerce belirlenecek tarifeye göre atıksu toplama, arıtma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, atıksu ile ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.

Atıksu toplama havzasının birden fazla belediye veya kurumun yetki sahasında olması halinde; atıksu arıtma tesisini işleten kurum, atıksu ile ilgili yatırım ve harcama giderlerini kirletenlerden

kirlilik yükü ve atıksu miktarı nispetinde tahsil eder. Atık üreticileri uygun metot ve teknolojiler ile atıklarını en az düzeye düşürecek tedbirleri almak zorundadırlar.

Atıkların üretiminin ve zararlarının önlenmesi veya azaltılması ile atıkların geri kazanılması ve geri kazanılabilen atıkların kaynağında ayrı toplanması esastır. Atık yönetim plânlarının hazırlanmasına ilişkin esaslar, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Geri kazanım imkânı olmayan atıklar, yönetmeliklerle belirlenen uygun yöntemlerle bertaraf edilir.

Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve islah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.

Üretici, ithalatçı ve piyasaya sürenlerin sorumluluğu kapsamında yükümlülük getirilen üreticiler, ithalatçılar ve piyasaya sürenler, ürünlerinin faydalı kullanım ömrü sonucunda oluşan atıklarının toplanması, taşınması, geri kazanımı, geri dönüşümü ve bertaraf edilmelerine dair yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve bunlara yönelik gerekli harcamalarının karşılanması, eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla Bakanlığın koordinasyonunda bir araya gelerek tüzel kişiliği haiz birlikler oluştururlar. Bu kapsamda yükümlülük getirilen kurum ve kuruluşların sorumluluklarının bu birliklere devrine ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Tehlikeli atık üreticileri, yönetmelikle belirlenecek esaslara göre atıklarını bertaraf etmek veya ettirmekle yükümlüdürler.

Atık geri kazanım, geri dönüşüm ve bertaraf tesislerini kurmak ve işletmek isteyen gerçek ve/veya tüzel kişiler, yönetmelikle belirlenen esaslar doğrultusunda, ürün standardı, ürünlerinin satışa uygunluğu ve piyasadaki denetimi ile ilgili izni, ilgili kurumlardan almak kaydı ile Bakanlıktan lisans almakla yükümlüdür.

Evsel atıklar hariç olmak üzere, atık taşıma ve/veya toplama işlerini yapan kurum veya kuruluşlar Bakanlıktan lisans almak zorundadır. Evsel atıkların taşıma ve toplama işlerini yapan kurum ve kuruluşlar Bakanlıkça kayıt altına alınır.

Atıksu arıtımı, atık bertarafı ve atık geri kazanım tesisleri yapmak amacıyla belediyelerin hizmet birlikleri kurmaları halinde, bu hizmet birliklerine araştırma, etüt ve proje konularında Bakanlıkça teknik ve malî yardım yapılır. Tesis yapım projeleri ise bu Kanunun 18 inci maddesi çerçevesinde kredi veya yardım ile desteklenebilir. Kredi borcunun geri ödenmemesi durumunda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip yapılır ve öncelikle 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun ek 4 üncü maddesi hükümleri çerçevesinde ilgili belediyelerin İller Bankasındaki paylarından tahsil olunur.

Aritma ve bertaraf etme yükümlülüğüne tâbi tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri, bu yükümlülüğe istinaden kurulması zorunlu olan arıtma ve bertaraf sistemleri, atıksu arıtma ve ön arıtma sistemleri ile atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, onarımı, ıslahı, işletilmesi ve harcamalara katkı paylarının belirlenmesi ile ilgili usûl ve esaslar Bakanlıkça yönetmeliklerle düzenlenir. Bu konuda diğer kanunlarla verilen yetkiler saklıdır.

Bu Kanunun uygulanmasını sağlamak üzere alınması gereken izinler ve bu izinlerin tâbi olacağı usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Faaliyetleri nedeniyle çevreye olumsuz etkileri olabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler tarafından, faaliyetlerine ilişkin olası bir kaza durumunda, kazanın çevreye olumsuz etkilerini kontrol altına almak ve azaltmak üzere uygulanacak acil durum plânları hazırlanması zorunludur. Buna ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Bu plânlar dikkate alınarak Bakanlığın koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşlarca yerel, bölgesel ve ulusal acil durum plânları hazırlanır.

Liman, tersane, gemi bakım-onarım, gemi söküm, marina gibi kıyı tesisleri; kendi tesislerinde ve gemi ve diğer deniz araçlarında oluşan petrollü, yağlı katı atıklar ve sintine, kirli balast, slaç, slop gibi sıvı atıklar ile evsel atıksu ve katı atıkların alınması, depolanması, taşınması ve bertarafı ile ilgili işlemleri ve tesisleri yapmak veya yaptırmakla yükümlüdürler. Buna ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

IX.8. Denetim, Bilgi Verme Ve Bildirim Yükümlülüğü

Bu Kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Bakanlığa aittir. Gerektiğinde bu yetki, Bakanlıkça; il özel idarelerine, çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıklarına, Denizcilik Müsteşarlığına, Sahil Güvenlik Komutanlığına, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre belirlenen denetleme görevlilerine devredilir. Denetimler, Bakanlığın belirlediği denetim usûl ve esasları çerçevesinde yapılır.

Askerî işyerleri, askerî bölgeler ve tatbikatların bu Kanun çerçevesindeki denetimi ve neticelerine ait işlemler; Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlık tarafından müştereken hazırlanacak yönetmeliğe göre yürütülür.

İlgililer, Bakanlığın veya denetimle yetkili diğer mercilerin isteyecekleri bilgi ve belgeleri vermek, yetkililerin yaptıracakları analiz ve ölçümlerin giderlerini karşılamak, denetim esnasında her türlü kolaylığı göstermek zorundadırlar.

İlgililer, çevre kirliliğine neden olabilecek faaliyetleri ile ilgili olarak, kullandıkları hammadde, yakıt, çıkardıkları ürün ve atıklar ile üretim şemalarını, acil durum plânlarını, izleme sistemleri ve kirlilik raporları ile diğer bilgi ve belgeleri talep edilmesi halinde Bakanlığa veya yetkili denetim birimine vermek zorundadırlar.

Denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğüne ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

IX.9. Tehlikeli Kimyasallar Ve Atıklar

Tehlikeli kimyasalların belirlenmesi, üretimi, ithalatı, atık konumuna gelinceye kadar geçen süreçte kullanım alanları ve miktarları, etiketlenmesi, ambalajlanması, sınıflandırılması, depolanması, risk değerlendirilmesi, taşınması ile ihracatına ilişkin usûl ve esaslar ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak piyasaya sürüldüğü tespit edilen tehlikeli kimyasallar ile bu kimyasalları içeren eşya, bunları satış ve kullanım amacıyla piyasaya süren kurum, kuruluş ve işletmelere toplattırılır ve imha ettirilir. Nakil ve imha için gereken masraflar ilgililerince karşılanır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde bu masraflar, ilgili kurum, kuruluş ve işletmelerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Ekonomi Balanlığı Müsteşarlığı bazı yakıtların, maddelerin, atıkların, tehlikeli kimyasallar ile bu kimyasalları içeren eşyaların ithalini, Bakanlığın görüşünü alarak yasaklayabilir veya kontrole tâbi tutabilir. **Tehlikeli atıkların ithalatı yasaktır.**

Tehlikeli atıkların tanımı ile tehlikeli atıkların oluşum aşamasından itibaren toplanması, ayrılması, geçici ve ara depolanması, geri kazanılması, yeniden kullanılması, taşınması, bertarafı, bertaraf sonrası kontrolü, ihracatı, transit geçişi, ambalajlanması, etiketlenmesi, denetimi ve atık yönetim plânlarının hazırlanması ile ilgili usûl ve esaslar Bakanlıkça yayımlanacak yönetmelikle belirlenir.

Tehlikeli kimyasalların üretimi, satışı, depolanması, kullanılması ve taşınması faaliyetleri ile tehlikeli atıkların toplanması, taşınması, geçici ve ara depolanması, geri kazanımı, yeniden kullanılması ve bertarafı faaliyetlerinde bulunanlar, bu Kanun ile getirilen yükümlülükler açısından müteselsilen sorumludurlar. Sorumlular bu Kanunda belirtilen meslekî faaliyetleri nedeniyle oluşacak bir kaza dolayısıyla üçüncü şahıslara verebilecekleri zararlara karşı tehlikeli kimyasal ve tehlikeli atık malî sorumluluk sigortası yaptırmak zorunda olup, faaliyetlerine başlamadan önce Bakanlıktan gerekli izni alırlar. Sigorta yaptırmaya zorunluluğuna uymayan kurum, kuruluş ve işletmelere bu faaliyetler için izin verilmez.

Bu maddede öngörülen zorunlu malî sorumluluk sigortası, malî yeterliliklerine göre, Hazine Müsteşarlığınca belirlenen sigorta şirketleri tarafından ya da bağlı olduğu Bakanın onayı ile Hazine Müsteşarlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle oluşturulacak bir havuz tarafından temin edilir. Havuzun yönetim ve işleyişi ile ilgili usûl ve esaslar da aynı yönetmelikle belirlenir. Havuz, sigorta ve/veya reasürans havuzu şeklinde oluşturulur. Kamu adına havuzda belirli bir payın korunmasına karar verilmesi hususunda Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkilidir. Havuzun başlangıç giderleri için geri ödemek üzere Hazine Müsteşarlığı bütçesinden avans kullanılabilir. Havuzun yükümlülükleri; prim gelirleri ve bunların getirileri, piyasalardan sağlayacağı reasürans ve benzeri korumalar ve ödeme gücüyle sınırlıdır.

Bakanlık, Hazine Müsteşarlığının uygun görüşünü almak kaydıyla, tehlikeli kimyasallar ve tehlikeli atıklarla ilgili faaliyetlerde bulunanların malî sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğunu, bu sigortaya ilişkin genel şartlar ile tarife ve talimatların yürürlüğe girmesinden itibaren en çok bir yıl ertelemeye yetkilidir.

Her bir sorumlu tarafından yaptırılacak malî sorumluluk sigortasına ilişkin sigorta genel şartları Hazine Müsteşarlığınca onaylanır. Malî sorumluluk sigortası tarife ve talimatları Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından tespit edilir. Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarifeyi serbest bırakmaya yetkilidir.

IX.10. Gürültü

Kişilerin huzur ve sükûnunu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü ve titreşim oluşturulması yasaktır. Ulaşım araçları, şantiye, fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları ve konutlardan kaynaklanan gürültü ve titreşimin yönetmeliklerle belirlenen standartlara indirilmesi için faaliyet sahipleri tarafından gerekli tedbirler alınır.

IX.11. Faaliyetlerin Durdurulması

Bu Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırı davranışlara söz konusu aykırı faaliyeti düzeltmek üzere Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından bir defaya mahsus olmak üzere esasları yönetmelikle belirlenen ve bir yılı aşmamak üzere süre verilebilir.

Faaliyet; süre verilmemesi halinde derhal, süre verilmesi durumunda, bu süre sonunda aykırılık düzeltilmez ise Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur. **Çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike yaratan faaliyetler süre verilmeksizin durdurulur.**

Çevresel Etki Değerlendirmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetler Bakanlıkça, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetler ise mahallin en büyük mülkî amiri tarafından süre verilmeksizin durdurulur. **Süre verilmesi ve faaliyetin durdurulması, bu Kanunda öngörülen cezaların uygulanmasına engel teşkil etmez.**

IX.12. Çevre Kirliliğini Önleme Fonu

Çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin iyileştirilmesi ve çevre ile ilgili yatırımların desteklenmesi amacıyla;

- a) İthaline izin verilen kontrole tâbi yakıt ve atıkların CIF bedelinin yüzde biri ile hurdaların CIF bedelinin binde beşi oranında alınacak miktar,
- b) Büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilen su ve kullanılmış suları uzaklaştırma bedelinin yüzde biri,

Çevre katkı payı olarak tahsil edilir. Tahsil edilen bu tutarlar, ilgililerce en geç ertesi ayın onbeşine kadar ilgili mal saymanlıkları hesaplarına aktarılır ve bütçeye gelir kaydedilir. Ayrıca, yurt içi ve yurt dışından temin edilecek her türlü hibe, yardım ve bağışlar ile kredi anapara geri dönüşleri ve kredi faizleri de tahsil edilerek, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Merkez Saymanlık Müdürlüğü hesabına yatırılır ve bütçeye gelir kaydedilir.

Bu maddede sayılan gelirlerin tahsilâtında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bakanlar Kurulu (a) ve (b) bentlerinde yer alan oranları ayrı ayrı veya topluca sıfıra kadar indirmeye veya kanunî oranına kadar yükseltmeye yetkilidir.

Atıksu arıtımı, atık bertarafı ve katı atık geri kazanım tesislerinin gözetim, fizibilite, etüt, proje ve inşaat işlerinin kredi veya yardım suretiyle desteklenmesi ile çevre düzeni plânlarının yapımı, hava, su ve toprak kalitesinin ölçüm ve izleme ağının oluşturulması, gürültünün önlenmesi ile ilgili etüt ve projelerin desteklenmesi, acil müdahale plânlarının hazırlanması, Çevresel Etki Değerlendirmesi faaliyetleri, havza koruma plânı çalışmaları, biyolojik çeşitliliğin korunması, çölleşme ve iklim değişikliği ile mücadele çalışmaları, stratejik çevresel değerlendirme, nesli tehlikede olan bitki ve hayvan türleri ile yaşama ortamlarının korunması, uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerin karşılanması, çevre eğitimi ve yayını ile ilgili faaliyetler ve ihtisas komisyonları için yapılan harcamalar ile çevre kirliliğinin giderilmesi çalışmaları için Bakanlık bütçesine, yılı bütçe gelirleri içerisinde tahmin edilen yukarıdaki gelirler karşılığı ödenek öngörülür.

Yukarıda sayılan gelirlerin tahsili ve bütçede öngörülen ödeneklerin kullanımı ile ilgili usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

IX.13. Cezalar

Kanunda belirtilen cezalar,

- ✓ İdari nitelikteki cezalar;
 - * Fiillerin tekrarı,
 - * İdari cezalarda yetki,
 - * İdarî yaptırımların uygulanması, tahsil usûlü ve itiraz,
- ✓ Adlî nitelikteki cezalar,
- ✓ Diğer kanunlarda yazılı cezalar,

olarak belirlenmiştir. Hangi tür eylemlere verilecek cezalar kanunda açıkça belirlenmiş ve her yılın mali disiplini ile birlikte miktarlar da yeniden düzenlenmektedir.

Bu Kanunda öngörülen idarî yaptırımların uygulanmasını gerektiren fiillerle ilgili olarak yetkili denetleme elemanlarınca bir tutanak tanzim edilir. Bu tutanak denetleme elemanlarının bağlı bulunduğu ve idarî yaptırım kararını vermeye yetkili mercie intikal ettirilir. Bu merci, tutanağı değerlendirerek gerekli idarî yaptırım kararını verir. İdarî yaptırım kararı, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre idarî yaptırım kararını veren merci tarafından ilgiliye tebliğ edilir.

İdarî yaptırım kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde idare mahkemesinde dava açılabilir. Dava açmış olmak idarece verilen cezanın tahsilini durdurmaz. **İdarî para cezalarının tahsil usûlü hakkında 30.3.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.**

Bu Kanunun 12 nci maddesinde öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğüne aykırı olarak yanlış ve yanıltıcı bilgi verenler, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu Kanunun uygulanmasında yanlış ve yanıltıcı belge düzenleyenler ve kullananlar hakkında 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümleri uygulanır.

Yargıya intikal eden çevresel etki değerlendirmesine ilişkin ihtilaflarda, çevresel etki değerlendirmesi süreci yargılama sonuna kadar durur.

Bu Kanunda yazılı fiiller hakkında verilecek idari nitelikteki cezalar, bu fiiller için diğer kanunlarda yazılı cezaların uygulanmasına engel olmaz.

IX.14. Çevre Kanunundaki Bazı İlkeler

IX.14.1. Kirletenin Sorumluluğu

Çevreyi kirletenler ve çevreye zarar verenler sebep oldukları kirlenme ve bozulmadan doğan zararlardan dolayı kusur şartı aranmaksızın sorumludurlar.

Kirletenin, meydana gelen zararlardan ötürü genel hükümlere göre de tazminat sorumluluğu saklıdır.

Çevreye verilen zararların tazminine ilişkin talepler zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren beş yıl sonra zamanaşımına uğrar.

IX.14.2. Teşvik

Çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesine ilişkin faaliyetler teşvik tedbirlerinden yararlandırılır. Bu amaçla her yılın başında belirlenen teşvik sistemine Bakanlığın görüşü alınmak sureti ile Hazine Müsteşarlığınca yeni esaslar getirilebilir.

Aritma tesisi kuran, işleten ve yönetmeliklerde belirtilen yükümlülükleri yerine getiren kuruluşların arıtma tesislerinde kullandıkları elektrik enerjisi tarifesinin, sanayi tesislerinde kullanılan enerji tarifesinin yüzde ellisine kadar indirim uygulamaya Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Teşvik tedbirleri ile ilgili esaslar yönetmelikle belirlenir. Bu Kanunda belirlenen cezalara neden olan fiilleri işleyen gerçek ve tüzelkişiler, verilen süre içinde söz konusu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde bu maddede yazılı teşvik tedbirlerinden yararlanamazlar ve daha önce kendileri ile ilgili olarak uygulanmakta olan teşvik tedbirleri durdurulur.

IX.14.3. Bilgi Edinme Ve Başvuru Hakkı

Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkes ilgili mercilere başvurarak faaliyetle ilgili gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını isteyebilir.

Herkes, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında çevreye ilişkin bilgilere ulaşma hakkına sahiptir. Ancak, açıklanması halinde üreme alanları, nadir türler gibi çevresel değerlere zarar verecek bilgilere ilişkin talepler de bu Kanun kapsamında reddedilebilir.

IX.14.4. Yönetmelikler

Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkarılacak yönetmelikler, ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlıkça hazırlanır. Kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak en geç beş ay içinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulur.

IX.14.5. Uygulanmayacak Hükümler

Bu Kanuna göre yürürlüğe konulacak yönetmeliklerin yayımından itibaren deniz kirliliğinin önlenmesi hususunda 618 sayılı Limanlar Kanununun 4 ve 11 inci maddeleri gereği yürürlükte bulunan ceza hükümleri ile 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 3288 sayılı Kanunla değişik geçici 1 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

IX.14.6. Diğer Hususlar

Toprağın korunmasına ve kirliliğinin önlenmesine ilişkin esaslar şunlardır:

- a) Toprağın korunmasına ve kirliliğinin önlenmesine, giderilmesine ilişkin usûl ve esaslar ilgili kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- b) Taşocağı ve madencilik faaliyetleri, malzeme ve toprak temini için arazide yapılan kazılar, dökümler ve doğaya bırakılan atıklarla bozulan doğal yapının yeniden kazanılmasına ilişkin usûl ve esaslar ilgili kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- c) Anız yakılması, çayır ve mer'aların tahribi ve erozyona sebebiyet verecek her türlü faaliyet yasaktır. Ancak, ikinci ürün ekilen yörelerde valiliklerce hazırlanan eylem plânı çerçevesinde ve valiliklerin sorumluluğunda kontrollü anız yakmaya izin verilebilir.
- d) Ülkenin egemenlik alanlarındaki denizlerden, akar ve kuru dere yataklarından, göl yataklarından ve tarım arazilerinden kum, çakıl ve benzeri maddelerin alınması ile ilgili esaslar ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Faaliyetleri sonucu çevre kirliliğine neden olacak veya çevreye zarar verecek kurum, kuruluş ve işletmeler çevre yönetim birimi kurmak, çevre görevlisi istihdam etmek veya Bakanlıkça

yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlardan bu amaçla hizmet satın almakla yükümlüdürler. Bu konuyla ilgili usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Bakanlık, yönetmelikte belirtilen koşulları taşıyanları çevre gönüllüsü olarak görevlendirebilir. Bu görev için ilgililere herhangi bir ücret ödenmez. Görevini kötüye kullandığı tespit edilen çevre gönüllülerinin bu görevleri sona erdirilir. Çevre gönüllülerinin çalışma ve eğitimlerine ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Motorlu taşıt sahipleri, egzoz emisyonlarının yönetmelikle belirlenen standartlara uygunluğunu belgelemek üzere egzoz emisyon ölçümü yaptırmak zorundadırlar. Trafikte seyreden taşıtların egzoz emisyon ölçümleri ve standartları ile ilgili usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Motorlu taşıt üreticileri de üretim aşamasında yönetmelikle belirlenen emisyon standartlarını sağlamakla yükümlüdür.

Bakanlık, bu Kanunla öngörülen ölçme, izleme ve denetleme faaliyetleri ile çevre sorunlarının çözümüne yönelik diğer faaliyetleri yerine getirmek üzere gerekli kurumsal altyapıyı oluşturur.

Hava kalitesinin korunması ve hava kirliliğinin önlenmesi için, ulusal enerji kaynakları öncelikli olmak üzere, Bakanlıkça belirlenen standartlara uygun temiz ve kaliteli yakıtların ve yakma sistemlerinin üretilmesi ve kullanılması zorunludur. Standartlara uygun olmayan yakma sistemi ve yakıt üretenlere ruhsat verilmez, verilenlerin ruhsatları iptal edilir.

Bakanlıkça, belirlenen temiz hava politikalarının il ve ilçe merkezlerinde uygulanması ve hava kalitesinin izlenmesi esastır. Hava kalitesinin belirlenmesi, izlenmesi ve ölçülmesine yönelik yöntemler, hava kalitesi sınır değerleri ve bu sınır değerlerin aşılmaması için alınması gerekli önlemler ile kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine ilişkin çalışmalar Bakanlıkça yürütülür. Bu çalışmalara ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Bakanlık, çevre ile ilgili olarak gerekli gördüğü her türlü veri ve bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden doğrudan istemeye yetkilidir. Kendilerinden veri ve bilgi istenen tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler bu veri ve bilgileri bedelsiz olarak ve talep edilen sürede vermekle yükümlüdür.

İyonlaştırıcı olmayan radyasyon yayılımı sonucu oluşan elektromanyetik alanların çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi için usûl ve esaslar, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Kokuya sebep olan emisyonların, yönetmelikle belirlenen sınır değerlerin üzerinde çevreye verilmesi yasaktır. Kokuya sebep olanlar, koku emisyonlarının önlenmesine ilişkin tedbirleri almakla yükümlüdür. Buna ilişkin idarî ve teknik usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Bu Kanunda belirtilen ilgili yönetmelikler yürürlüğe konuluncaya kadar gemiler ve diğer deniz taşıt araçlarına 618 sayılı Limanlar Kanununun hükümlerine göre denizlerin kirletilmesi ile ilgili olarak yapılan ceza uygulamasına devam olunur.

X. BÖLÜM: ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

X.1. Giriş

644 Sayılı **Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname** 4.7.2011 Tarih ve 27984 Sayılı Mükerrer Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

X.2. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Görevleri

- a) Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak.
- b) Çevrenin korunması, iyileştirilmesi ile çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik prensip ve politikalar tespit etmek, standart ve ölçütler geliştirmek, programlar hazırlamak; bu çerçevede eğitim, araştırma, projelendirme, eylem planları ve kirlilik haritalarını oluşturmak, bunların uygulama esaslarını tespit etmek ve izlemek, iklim değişikliği ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- c) Faaliyetleri sonucu alıcı ortamlara katı, sıvı ve gaz halde atık bırakarak kirlilik oluşturan veya oluşturması muhtemel her türlü tesis ve faaliyetin, çevresel etkilerini değerlendirmek; alıcı ortamlar ile ilgili ölçüm ve izleme çalışmalarını yapmak; bahse konu tesis ve faaliyetleri izlemek, izin vermek, denetlemek ve gürültünün kontrol edilmesini sağlamak.
- ç) Her tür ve ölçekteki fiziki planlara ve bunların uygulanmasına yönelik temel ilke, strateji ve standartları belirlemek ve bunların uygulanmasını sağlamak, Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile merkezi idarenin yetkisi içindeki kamu yatırımları, mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler üzerinde yapılacak her türlü yapı, milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri, enerji ve telekomünikasyon tesislerine ilişkin etütleri, harita, her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini resen yapmak, yaptırmak, onaylamak ve başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde yetkili idarelerce ruhsatlandırma yapılmaması halinde resen ruhsat ve yapı kullanma izni vermek.
- d) Mekânsal strateji planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle hazırlamak ve mahalli idarelerin plan kararlarının bu stratejilere uygunluğunu denetlemek.

- e) Milli Savunma Bakanlığının inşaat milli ve NATO alt yapı hizmetleri ile Ulaştırma Bakanlığına bağlı genel müdürlüklere kanunlarla yapım yetkisi verilmiş olan özel ihtisas işleri hariç talepleri halinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin ihtiyaç programlarını hazırlamak, her türlü etüt, proje ve maliyet hesaplarını yapmak veya yaptırmak, onaylamak veya onaylanmasını sağlamak, inşa, güçlendirme, tadil ve esaslı onarımlarını yapmak, yaptırmak ve denetlemek veya denetlenmesini sağlamak.
- f) Yapı denetimi sistemini oluşturmak ve yapılarda enerji verimliliğini artıran düzenlemeleri yapmak, yönetmek, izlemek; yapı malzemelerinin denetimine ve uygunluk değerlendirmesine ilişkin iş ve işlemleri yapmak.
- g) Konut sektörüne ilişkin strateji geliştirme ve programlama iş ve işlemlerini yürütmek, yapı kooperatifçiliğinin gelişmesini sağlayacak tedbirleri almak ve 5543 sayılı İskân Kanunu uyarınca Bakanlığa verilen görevleri yapmak.
- ğ) Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalar ile 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu uyarınca Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan uygulamalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım işlerini gerçekleştirmek, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasını sağlamak.
- h) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan veya mülkiyeti Hazineye, kamu kurum veya kuruluşlarına veya gerçek kişilere veyahut özel hukuk tüzel kişilerine ait olan taşınmazlar üzerinde kamu veya özel sektör tarafından gerçekleştirilecek olan yatırımlara ilişkin olarak ilgililerince hazırlandığı veya hazırlatıldığı halde yetkili idarece üç ay içerisinde onaylanmayan etüt, harita, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını, parselasyon planlarını ve değişikliklerini ilgililerinin valilikten talep etmesi ve valiliğin Bakanlığa teklifte bulunması üzerine bedeli mukabilinde yapmak, yaptırmak ve onaylamak, başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde yetkili idarece verilmemesi halinde bedeli mukabilinde resen yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatını vermek.
- ı) Depreme karşı dayanıksız yapılar ile imar mevzuatına, plan, proje ve eklerine aykırı yapıların ve bunların bulunduğu alanların dönüşüm projelerini ve uygulamalarını yapmak veya yaptırmak.
- i) 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine dair iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, mahalli idarelerin planlama, harita, altyapı ve üstyapıya ilişkin faaliyetleri ile ilgili kent bilgi sistemlerinin kurulması, kullanılması ve Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi ile entegre olmasını desteklemek.
- j) Bakanlığın görev alanına giren konularda mahalli idarelerin idari ve teknik kapasitesinin geliştirilmesi için çalışmalarda bulunmak ve bunlara teknik destek sağlamak.
- k) Bayındırlık ve iskân işleri ile ilgili şartname, tip sözleşme, yıllık rayiç, birim fiyat, birim fiyatlara ait analiz ve tarifleri hazırlamak ve yayımlamak.
- l) Küresel iklim değişikliği ve bununla ilgili gerekli tedbirlerin alınması için plan ve politikaları belirlemek.

- m) Bakanlığın görev alanına giren konularda uluslararası çalışmaların izlenmesi ve bunlara katkıda bulunulması maksadıyla ulusal düzeyde yapılan hazırlıkları ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde yürütmek.
- n) Mevzuatla Bakanlığa verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

X.3. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının Hizmet Birimleri

Bakanlığın merkez hizmet birimleri şunlardır:

- a) Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü.
- b) Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü.
- c) Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü.
- ç) Yapı İşleri Genel Müdürlüğü.
- d) Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- e) Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü.
- f) Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü.
- g) Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü.
- ğ) Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı.
- h) Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- ı) Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı.
- i) Hukuk Müşavirliği.
- j) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.
- k) Avrupa Birliği Yatırımları Dairesi Başkanlığı.
- l) Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı.
- m) Personel Dairesi Başkanlığı.
- n) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.
- o) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.
- ö) Özel Kalem Müdürlüğü.

Bakanlık, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Bakanlığın sürekli kurul ve şûraları şunlardır:

- a) Yüksek Çevre Kurulu.
- b) Mahalli Çevre Kurulları.
- c) Çevre ve Şehircilik Şûrası.

X.3. Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü Görevleri

1. Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren, her tür ve ölçekte fiziki planlara ve uygulamalara esas teşkil eden üst ölçekli mekânsal strateji planlarını ve çevre düzeni planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlamak, hazırlatmak, onaylamak ve uygulamanın bu stratejilere göre yürütülmesini sağlamak.
- b) Kentlerde ve kırsal alanlarda arazi kullanımına ilişkin temel ilke, strateji ve standartları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.

- c) Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, havza veya bölge bazında çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, onaylamak ve bu planların uygulanmasını ve denetlenmesini sağlamak.
- ç) Sektörel planların havza veya bölge düzeyindeki mekânsal strateji planlarına ve çevre düzeni planlarına uyumlu hazırlanmasını sağlamak.
- d) Risk yönetimi ve sakınım planlarının yapılmasına ve onaylanmasına ilişkin kuralları belirlemek ve izlemek, plana esas jeolojik ve jeoteknik etütleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
- e) 2 nci maddenin birinci fıkrasının (ı) bendinde belirtilen konularla ilgili olarak 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 7 nci maddesi çerçevesinde uygulama yapmak veya yaptırmak, bu uygulamalara yönelik olarak kentsel dönüşüm, yenileme ve transfer alanları geliştirmek, bu alanların her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, kentsel tasarım projelerini yapmak, yaptırmak ve onaylamak, bu çerçevede paylı mülkiyetleri ayırmak, birleştirmek, arsa ve arazi düzenlemeleri yapmak, imar hakkı transfer etmek, kamulaştırma ve gerektiğinde usulüne uygun olarak acele kamulaştırma yoluna gitmek, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izinlerini vermek ve kat mülkiyeti tesis ve tescilini sağlamak.
- f) Arazi ve arsa düzenlemesi ve parselasyon planlarının hazırlanmasına ilişkin genel ilke, strateji ve esasları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.
- g) Bakanlar Kurulunca belirlenen proje kapsamı içerisinde kalmak kaydıyla kamuya ait tescilli araziler ile tescil dışı araziler ve muvafakatleri alınmak koşuluyla özel kişi veya kuruluşlara ait arazilerin yeniden fonksiyon kazandırılıp geliştirilmesine yönelik olarak her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı, kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
- ğ) Belediyelerin mücavir alanları ile köylerin yerleşik alanlarının sınırlarının tespitine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve tespit edilen sınırları onaylamak.
- h) İdarelerin ihtilafı halinde, genel imar düzeni ve uyumunu sağlamak üzere, her türlü etüt, harita ve imar planı, plan değişikliği, plan revizyonu, parselasyon planı hazırlanması, onaylanması ve uygulanmasında koordinasyon sağlamak, ihtilafları gidermek, gerektiğinde ihtilaf konusu işi resen yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
- i) Her tür ve ölçekteki fiziki planların birbiriyle uyumunu ve mekânsal strateji planları hedeflerine ve kararlarına uygunluğunu sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak, ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak.
- i) Bütünleşik kıyı alanları yönetimi ve planlaması çalışmaları, kıyı alanlarının düzenlenmesine dair iş ve işlemler ile bu alanlara ilişkin jeolojik ve jeoteknik etütleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, kıyı kenar çizgisini tespit etmek, onaylamak ve tescilini sağlamak.
- j) Kıyı ve dolgu alanları ile bu alanların fonksiyonel ve fiziksel olarak devamı niteliğindeki geri sahalarına ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita ve planları yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak ve bunların uygulanmasını sağlamak.
- k) Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile merkezi idarenin yetkisi içindeki kamu yatırımları, mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler üzerinde yapılacak her türlü yapı, milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümleri çerçevesinde

yapılacak binalar, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri, enerji ve telekomünikasyon tesisleri ile ilgili altyapı, üstyapı ve iletim hatları, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak.

- l) Planlamaya ilişkin iş ve işlemlerde, bakanlıklar, mahalli idareler ve meslek kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, planlama sürecinin iyileştirilmesini ve geliştirilmesini temin etmek.
 - m) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.
2. Çevre düzeni planlarının Bakanlıkça belirlenen mekânsal strateji planlarına, imar planlarının ise mekânsal strateji planlarına veya çevre düzeni planlarına aykırılığının tespit edilmesi halinde ilgili idareler Bakanlıkça verilen süre içerisinde aykırılıkları giderir.
 3. Birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen ulusal ve bölgesel nitelikteki fiziki planları Bakanlık yapar, yaptırır ve onaylar. Büyükşehir belediyeleri sınırları içerisindeki çevre düzeni planlarını büyükşehir belediyeleri, büyükşehir olmayan illerde ise Bakanlık yapar, yaptırır ve onaylar.

X.4. Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Görevleri

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır.

- a) Çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü ile ilgili mevzuatı hazırlamak, standart geliştirmek, ölçüm, tespit ve kalite ölçütlerini belirlemek; alıcı ortam özelliklerine göre çevre kirliliği yönünden görüş vermek.
- b) Hava kalitesinin korunması, hava kirliliği, gürültü ve titreşimin azaltılması veya bertaraf edilmesi için hedef ve ilkeleri belirlemek; temiz hava eylem planları yapmak ve yaptırmak; konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli çalışmalar yapmak, ölçüt ve standartları belirlemek.
- c) Temiz üretim ve entegre kirlilik önleme çalışmalarına yönelik politika ve stratejileri belirlemek ve ilgili mevzuatı hazırlamak.
- ç) Yenilenebilir enerji kaynakları başta olmak üzere, temiz enerji kullanımını teşvik etmek, yakıtların hava kirliliğine yol açmayacak şekilde kullanılabilmesi için hedef ve ölçütleri belirlemek.
- d) Serbest bölgeler dâhil olmak üzere, ülke genelinde çevreye olumsuz etkileri olan atık ve kimyasallar ile hava kirliliği, gürültü ve titreşim ile ilgili ölçütleri belirlemek.
- e) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ile nükleer güvenlik konusunda işbirliği yapmak.
- f) Etkili bir çevre yönetimi gerçekleştirmek, atık ve kimyasalların çevre ile uyumunu sağlamak üzere gerekli ekonomik araçları belirlemek ve bu konuda standartlar geliştirmek.
- g) Motorlu kara taşıtlarının egzoz emisyonlarının kontrolü için idari, mali ve teknik usul ve esaslar ile standartları belirlemek.
- ğ) Yeraltı ve yerüstü sularının, denizlerin ve toprağın korunması, kirliliğin önlenmesi veya bertaraf edilmesi maksadıyla kirlenici unsurlar ile kirliliğin giderilmesi ve kontrolüne ilişkin usul ve esasları tespit etmek ve uygulamayı sağlamak, acil müdahale planları yapmak ve yaptırmak, çevrenin korunması maksadıyla uygun teknolojileri belirlemek ve bu maksatla

kurulacak tesislerin vasıflarını tespit etmek ve bu çerçevede gerekli tedbirleri almak ve aldirmek.

- h) Atık ve kimyasalların yönetimine ilişkin hedef, politika ve ölçütleri belirlemek.
- i) Atıksu arıtma tesislerinin tasarım esaslarını ve kriterlerini belirlemek, onay işlemlerini yürütmek.
- ii) Atıkların kaynağında en aza indirilmesi, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, yeniden kullanılması, arıtılması, enerjiye dönüştürülmesi ve nihai depolanması konularında politika ve strateji belirlemek ve mevzuat oluşturmak.
- j) İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde atıkların taşınması ile tehlikeli atıkların taşınma lisanslarına ilişkin esasları belirlemek, uygulanmasını sağlamak, izlemek, atık ve kimyasallarla kirlenmiş alanların mevcut kirlilik durumlarını tespit etmek, çevre ve insan sağlığına yönelik risklere ve kirlenmiş alanların iyileştirilmesine ilişkin çalışmaları yapmak ve yaptırmak.
- k) Yasaklanacak ve kısıtlanacak yakıt, atık ve kimyasalların ve bunlar ile çevre kirliliğine yol açabilecek diğer maddelerin ithalat ve ihracatına ilişkin ölçütleri belirlemek, uygulanmasını sağlamak.
- l) Ulusal çevre stratejisi ve eylem planlarını hazırlamak, yürütmek ve koordinasyonu sağlamak.
- m) Küresel iklim değişikliği ve ozon tabakasının incilmesi ile ilgili tedbirlerin alınmasına yönelik plan, politika ve stratejileri belirlemek amacıyla diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyon sağlamak.
- n) Mahalli çevre kurullarının çalışmalarını takip etmek ve yönlendirmek.
- o) Yerleşik alanlarda bina ve sair yapılarda görüntü kirliliğine yol açan uygulamaları önleyici tedbirler almak.
- ö) Görev alanına giren konularda ulusal ve uluslararası çalışmaları izlemek ve yürütmek.
- p) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

X.5. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Görevleri

Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- a) Çevresel etki değerlendirme ve stratejik çevresel değerlendirme çalışmalarını yapmak ve bu konuda gerekli kararları almak, izlemek ve denetlemek.
- b) Çevre kirliliğini önleme ve çevre kalitesini iyileştirmeye yönelik her türlü faaliyet ve tesisleri izlemek, gerekli tedbirleri almak ve aldirmek, denetlemek, çevre izni ve lisansı vermek.
- c) Çevre kirliliğine neden olan faaliyet ve tesislerin emisyon, deşarj ve atıklar ile arıtma ve bertaraf sistemlerini izlemek ve denetlemek.
- ç) Serbest bölgeler dâhil olmak üzere, ülke genelinde çevreye olumsuz etkileri olan atık ve kimyasallar ile hava kirliliği, gürültü, titreşim ve iyonlaştırıcı olmayan radyasyon ile ilgili faaliyetleri izlemek, yeraltı ve yerüstü sularına, denizlere ve toprağa olumsuz etkileri olan her türlü faaliyeti belirlemek, denetlemek, tehlikeli hallerde veya gerekli durumlarda faaliyetleri durdurmak.
- d) Temiz hava merkezlerinin kurulması ve yönetilmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

- e) Motorlu kara taşıtları egzoz emisyonlarının belirlenen standartlara uygunluğunu belgelemek, izlemek ve denetlemek.
- f) Alıcı ortamları izlemek, buna ilişkin altyapıyı oluşturmak, çevre kirliliği ile ilgili olarak ölçüm, ve analiz ölçütlerini belirlemek, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak; çevreyle ilgili her türlü ölçüm, izleme, analiz ve kontroller yapacak laboratuvarlar kurmak, kurdurmak, bunların akreditasyon işlemlerini yapmak, yaptırmak; alıcı ortamlar konusunda ölçüm yapacak kuruluşları belirlemek.⁽⁴⁾
- g) Her türlü atık bertaraf tesisine lisans vermek, bunları izlemek ve denetlemek.
- ğ) Bakanlığın görev alanına giren ürünlerin ilgili mevzuat ve teknik düzenlemelere uygunluğunu ve güvenilirliğini tespit etmek amacıyla denetim yapmak, yaptırmak, yetkili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.
- h) Çevre envanterini ve çevre durum raporlarını hazırlamak ve Avrupa Çevre Ajansı ile ilişkileri yürütmek.
- ı) Görev alanına giren faaliyetleri izlemek ve denetlemek, uluslararası çalışmaları izlemek ve ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak.
- i) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

X.6. Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Görevleri

Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır

- a) Mahalli idarelerin su temini, kanalizasyon, su ve atıksu arıtma, yağmur suyu drenajı, katı atıkların bertarafı, ulaştırma, elektrik, doğalgaz gibi enerji altyapı sistemleri ile telefon, bilgisayar ve benzeri iletişim altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, inşaa, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerini belirlemek.
- b) Mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak teknik altyapı tesislerinin planlamasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, gerektiğinde yapmak, yaptırmak, onaylamak, izlemek ve uygulanmasını denetlemek.
- c) Mahalli idarelere altyapı konularında teknik destek sağlamak ve eğitim vermek.
- ç) Altyapı birlikleri kurulması konusunda mahalli idareler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- d) Mahalli idarelerin talepleri üzerine teknik altyapı tesislerine ait harita, plan, proje, keşif ve etütleri yapmak veya yaptırmak, tesis ve yapılardan mahallince yaptırılmasına imkân olmayan veya Bakanlık tarafından toplu olarak yaptırılmasında fayda bulunanları yatırım programına alarak, mahalli idarelerin talepleri aranmaksızın hibe veya fon yardımlarının katkısıyla gerçekleştirilecek olanları yapmak veya yaptırmak.
- e) Teknik altyapıya ilişkin tüm konularda bakanlıklar arası ve Bakanlık birimleri arasında uygulamada birliktelik ve koordinasyon sağlamak ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmak.
- f) Her türlü altyapıya ilişkin zemin etütleri dâhil tüm etütlere, yapı projelerine, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni düzenlenmesine dair usul ve esasları belirlemek, uygulamalarda mahalli idareleri yönlendirmek ve rehberlik etmek.
- g) 2 nci maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi kapsamındaki uygulamalara ilişkin her türlü altyapı, katlı ve köprülü kavşak gibi yapıların proje ve uygulamalarını yapmak, yaptırmak,

bu alanlarda mülk sahiplerinden altyapı katılım bedellerini tahsil etmeye dönük düzenlemeler yapmak.

ğ) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

X.7. Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü Görevleri

Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- a) Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.
- b) Gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapılar ile ilgili genel ilkeleri, stratejileri ve standartları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.
- c) Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.
- ç) Planlı ve plansız alanlardaki projelendirme ve yapılaşmaya, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izinlerinin ulusal adres veri tabanına dayalı olarak düzenlenmesine ilişkin usul, esas ve standartları belirlemek.
- d) Planlama, projelendirme, yapım ve kamulaştırma iş ve işlemlerinde görev alacak bilirkişilerin niteliklerine ve mesleki yeterliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- e) 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ile Bakanlığa verilen görevleri yapmak.
- f) Yöresel mimarinin ve yapılarda yerel malzemenin kullanımının teşvik edilmesi, binalarda enerji verimliliğinin sağlanması ve ileri yapım teknolojilerinin kullanılması ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak.
- g) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapıların denetlenmesinde görev alan mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarını denetlemek, ilgili idareler ile denetim ve müşavirlik kuruluşlarının denetlenmesini sağlamak.
- ğ) Yapım işlerinde görev alan şantiye şefleri, fen elemanları ve yetki belgeli ustaların faaliyetlerinin, durumlarına göre, ilgili idarelerce veya meslek kuruluşlarının denetlenmesini sağlamak.
- h) Kamuya ve özel sektöre ait her türlü yapı ve tesisin projelerinin ve yapım işlerinin denetlenmesinde görev alacak mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarının, yapı denetim kuruluşlarının ve müşavirlik kuruluşlarının niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.
- ı) Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek.
- i) Çevre yönetimi, çevre denetimi ve çevresel etki değerlendirilmesi iş ve işlemlerinde görev alanların niteliklerine, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara belge verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.

- j) Çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanmasında, çevre laboratuvarları, çevre danışmanlık firmaları ile belediyelerin çevre koruma tesislerinin projelerinde ve işletilmesinde görev alacak elemanları eğitmek, proje ve tesis ölçütlerini geliştirmek ve mesleki yetkinliği artırmak.
- k) Konut politikalarının belirlenmesine yönelik çalışmalarda bulunmak, belirlenmiş politika, plan ve stratejilere göre uygulamayı temin ve sonuçlarını takip etmek.
- l) Yapı kooperatiflerinin ve üst birliklerinin kurulması, işleyişi ve denetlenmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, kuruluş kayıtlarının ve sicillerinin tutulmasını sağlamak ve uygulamaları denetlemek.
- m) Yapılarda kullanılacak malzemelerin kullanım amacına uygunluğuna dair esasları belirlemek, koordinasyon ve yetkilendirme çalışmalarını yürütmek, yapı malzemelerine ilişkin standartların hazırlanıp yayımlanmasını sağlamak.
- n) Yapı malzemelerinin üretim, satış, nakil ve kullanma safhalarında her türlü mekânda ve ortamda gözetim ve denetimini yapmak, yapı malzemesi numunelerinin test ve deneylerini ilgili standarda göre yapmak, yaptırmak ve laboratuvar altyapısını geliştirmek.
- o) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

X.8. Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Görevleri

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- a) Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine dair iş ve işlemleri yapmak ve yaptırmak.
- b) Çağdaş coğrafi bilgi teknolojilerinin ülkede etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını teşvik etmek ve eşgüdümü sağlamak.
- c) Coğrafi veri ve bilginin ulusal düzeyde üretimine, kalitesine ve paylaşımına yönelik standartlar ile bunlara ilişkin temel politika ve stratejilerin belirlenmesini sağlamak ve gerekli mevzuatı hazırlamak.
- ç) Coğrafi bilgi sistemleri konusunda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilen çalışmalarda ülkemizi temsil etmek, işbirliği ve uyum çalışmalarını koordine etmek.
- d) Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamına giren tüm konularda, resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca üretilen verilerin Bakanlık birimlerince kullanılmasını ve değerlendirilmesini sağlamak.
- e) Bakanlık hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için Bakanlık mekânsal veri altyapısının oluşturulması ve geliştirilmesi ile Bakanlığın ihtiyaç duyacağı her türlü verinin iletilmesi ve temin edilmesi konularında çalışmalar yürütmek.
- f) Kent bilgi sistemlerinin standart ve yaygın bir şekilde oluşturulması için gerekli düzenlemeler yapmak.
- g) Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamında resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca üretilen mekânsal verilerin sunulduğu portalı kurmak ve işletmek.
- ğ) Uluslararası veri paylaşım ağlarına katılmak.
- h) Coğrafi bilgi sistemleri ile ilgili sertifikasyon ve akreditasyon çalışmalarının yapılmasını sağlamak.
- ı) Coğrafi bilgi sistemleri uygulamalarını bütünleyen navigasyon, yönetim, otomasyon ve dokümantasyon sistemleri ile uzaktan algılama tekniği konularında uygulama, düzenleme, geliştirme ve izleme faaliyetlerini yürütmek.
- i) Bakanlığın bilgi işlem hizmetlerini yürütmek.
- j) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

X.9. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Görevleri

1. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:
 - a) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların tescil, onay ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tescil etmek.
 - b) Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak.
 - c) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak.
 - ç) Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkların görüşünü alarak belirlemek ve bu alanların kısmen veya tamamen hangi idarelerce yönetileceğine karar vermek, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
 - d) Orman alanları dışında yer alan korunması gerekli taşınmaz tabiat varlıkları, koruma alanları ve doğal sit alanlarının Bakanlıkça belirlenen ilke kararlarına, onaylanan planlara uygun olarak kullanılmak üzere tahsisini gerçekleştirmek, uygulamaların tahsis şartlarına uygun olarak gerçekleşmesini izlemek ve denetlemek.
 - e) Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerine ilişkin olarak; hâlihazır haritaları aldırarak, gerekli görülen projeleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, her türlü araştırma ve inceleme yapmak, yaptırmak, izlemek, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmek, kullanım yasağı getirilen alanların kamulaştırma veya benzer yollarla kamunun eline geçirilmesini sağlamak, kontrol ve denetim yapmak, gerekli görülen alanların korunması ve kirliliğin önlenmesi amacıyla yatırım yapmak veya ilgili idarelerin yatırım projelerini desteklemek, bu alan ve bölgelerde Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlere ilişkin her türlü tasarrufta bulunmak, işletmek, işletmesini ve kullanım izinlerini vermek, korunan alanlara ilişkin insan ve finansman kaynağı sağlamak.
 - f) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.
2. Orman ve orman rejimine tabi olmayan yerlerde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca tespit edilen veya ettirilen tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve benzeri diğer koruma alanları ile Bakanlıkça tespit edilen doğal sit alanları, tabiat varlıkları ve bunların koruma alanlarının tescil ve ilanı Bakanın onayı ile yapılır. Ancak Bakanlıkça yapı yasağı önerilen tabiat varlıkları ve doğal sit alanları dahil orman rejimine tabi olmayan bütün koruma alanları Bakanlar Kurulu kararı ile tescil ve ilan edilir. Uygulama imar planı kararı ile yapı yasağı getirilen özel mülkiyete konu alanlara ilişkin arazi ve arsa düzenlemesi, trampa veya kamulaştırma işlemleri, bu alanların yönetimi ve işletmesini üstlenen kuruluşlarca veya Bakanlıkça gerçekleştirilir.

X.10. Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının Görevleri

1. Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapım ve yapım ile ilgili danışmanlık hizmet işlerine ilişkin olarak akdedilen sözleşmelerin yürütülmesinden doğan yeni fiyat tespiti anlaşmazlıkları hariç olmak üzere diğer anlaşmazlıkları ilgili idarenin talebine istinaden inceleyip karara bağlamak ve yeni fiyat tespiti anlaşmazlıklarında ise tarafları bağlayacak şekilde fiyatı kesin olarak tespit etmek.
- b) Çevre ve imar mevzuatının yürütülmesinden doğan anlaşmazlıkları ilgili idarelerin talebine istinaden inceleyip karara bağlamak.
- c) Teknik veya fiziki yönden birbirini etkileyen plan ve yapım işleri ile ilgili olarak, kamu kurum ve kuruluşları arasında doğan anlaşmazlıkları, taraf olan idarelerin birlikte talep etmeleri halinde inceleyip karara bağlamak.
- ç) Plan, çevre, yapım ve yapıyla ilgili hizmet işlerine ilişkin konularda kamu kurum ve kuruluşları ile yapı kooperatiflerine görüş vermek.
- d) Bayındırlık ve iskân işleri ile ilgili şartname, tip sözleşme, yıllık rayiç, birim fiyat, birim fiyatlara ait analiz ve tarifleri hazırlamak ve yayımlamak.
- e) Yapı, tesis ve onarım işleri ihalelerinde kullanılan müteahhitlik karneleri ve iş bitirme belgelerinin yıllara ait değerlendirme katsayılarını, mimarlık ve mühendislik hizmet bedellerinin hesabında kullanılacak yapı yaklaşık birim maliyetlerini ve proje ve kontrollük işlerinde uygulanacak fiyat artış oranlarını tespit etmek ve yayımlamak.
- f) Bakanlığın görev alanı ile ilgili olarak yurtiçinde ve yurtdışında meydana gelen teknik gelişmeleri izlemek, değerlendirmek ve bunlardan faydalı görülenler hakkında teklifte bulunmak.
- g) Bakanlık birimleri arasında teknik konularda uygulama birliği ve koordinasyonu sağlamak.
- ğ) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

2. Yüksek Fen Kurulu; bir Başkan ve onyediden oluşur. Kurul Başkan ve üyeleri; en az dört yıllık eğitim veren mühendislik ve mimarlık fakülteleri ile bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurtdışındaki yükseköğrenim kurumlarından mezun olmuş, kamu kurum ve kuruluşlarında en az oniki yıl hizmeti olan il müdürü, bölge müdürü, daire başkanı ve daha üst kamu görevlerinde bulunan Bakanlığın hizmet alanıyla ilgili teknik konularda deneyim sahibi kişiler arasından, en az dokuzu mühendis, biri mimar, üçü şehir plancısı olmak üzere atanır. Mühendislerin en az beşinin inşaat mühendisi olması gerekir.

3. Üyeler, kendileri ve eşleri ile üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarını ilgilendiren kararlarla ilgili toplantı ve oylamaya katılamaz.

4. Yüksek Fen Kurulu, en az üçte iki çoğunluk ile toplanır ve toplantıya katılanların çoğunluğu ile karar alır; oyların eşitliği halinde, Başkanın taraf olduğu görüş çoğunlukta sayılır. Üyeler çekimser oy kullanamaz. Karşı görüşte olanlar, görüşlerini yazılı olarak karara ekler.

5. Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

X.11. Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığının Görevleri

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Çevre ve şehircilik konularında yazılı, işitsel ve görsel dokümanların basım ve yayımını desteklemek.
- b) Eğitim amacıyla Bakanlığın görev alanıyla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi toplamak, değerlendirmek, yayımlamak, film, slayt, fotoğraf ve benzeri belgeleri hazırlamak, hazırlatmak, arşiv, dokümantasyon ve kütüphane hizmetlerini yürütmek.
- c) Çevre ile ilgili yayın konusunda kamu kurum ve kuruluşları ve özel kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- ç) Çevre ile ilgili konularda plan ve programların hazırlanmasında, uygulanmasında ve halkın eğitilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı ile bilimsel ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- d) Kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerin faaliyet ve araştırma programlarına çevre konularını katmak için ortak çalışmalar yapmak, gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, bilgi, belge ve eğitimcilerin mübadelesinin sağlanması çalışmalarını yürütmek.
- e) Çevre değerlerini ortaya çıkarmak ve tanıtmak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, çevre eğitimi konusunda uluslararası kuruluşların program, proje ve faaliyetlerini izlemek, uluslararası ve kurumlar arası enformasyon hizmetlerini yerine getirmek.
- f) Bakanlığın görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşlarına mesleki eğitim vermek veya verdirmek.
- g) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

X.12. Personele İlişkin Hükümler

Kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Bakanlık, görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere Çevre ve Şehircilik Uzmanı ile Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcısı istihdam eder.

Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcılığına atanabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlara ek olarak aşağıdaki şartlar aranır:

- a) En az dört yıllık eğitim veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat, işletme, mimarlık ve mühendislik fakülteleri ile Bakanlığın görev alanına giren ve yönetmelikle belirlenen fakültelerden veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtiçi veya yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.
- b) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olmak.

Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezinin, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmesi kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanır. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı halde geçerli

mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliği şartını yerine getirmeyenler, Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcısı unvanını kaybeder ve Bakanlıkta durumlarına uygun kadrolara atanır.

Çevre ve Şehircilik Uzmanı ile Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

XI. BÖLÜM: KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

XI.1. Giriş

2863 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 23.7.1983 Tarih ve 18113 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kanunun amacı, korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir. Dolayısıyla bu Kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzelkişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

XI.2. Tanımlar

Bu Kanunda geçen terimlerden;

- (1) "Kültür varlıkları";** Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.
- (2) "Tabiat varlıkları";** Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.
- (3) "Sit";** Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.
- (4) "Koruma" ve "Korunma";** Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.
- (5) "Korunma alanı";** Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.

- (6) "**Değerlendirme**"; Kültür ve tabiat varlıklarının teşhiri, tanzimi, kullanılması ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.
- (7) "**Ören yeri**"; Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.
- (8) "**Koruma amaçlı imar plânı**"; Bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklılaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.
- (9) "**Çevre düzenleme projesi**"; Ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.
- (10) "**Yönetim alanı**"; Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.
- (11) "**Yönetim plânı**"; Yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânı ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.
- (12) "**Bağlantı noktası**"; Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır.
- (13) "**Koruma Yüksek Kurulu**"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunu,
- (14) "**Koruma Bölge Kurulu**"; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunu, İfade eder.

XI.3. Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları;

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir.

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindedir.

XI.4. Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle İlgili Bazı Hükümler

Haber Verme Zorunluğu:

Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

İhbar alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

Devlet Malı Niteliği:

Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak

olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir. Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

Korunma Alanı İle İlgili Karar Alma Yetkisi

Tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesbiti ve bu alanlar içinde **inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına** aittir. Koruma Kurullarının kararına ilgili yasa maddesi çerçevesinde itiraz edilebilir. Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümünün ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır.

İzinsiz Müdahale Ve Kullanma Yasağı

Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında **inşai ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez**. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşai ve fizikî müdahale sayılır.

Ruhsatsız Yapı Yasağı

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında **ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır**. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

XII. BÖLÜM: UMUMİ HIFZISSIHA KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

XII.1. Giriş

1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 06.05.1930 Tarih ve 1489 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

XII.2. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda İşçiler Hıfzıssıhhası İle İlgili Hükümler

On iki yaşından aşağı bütün çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü sanat müesseseleriyle maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı memnudur.

On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve erkek çocuklar günde azami sekiz saatten fazla çalıştırılmaz.

On iki yaş ile on altı yaş arasında bulunan çocukların saat yirmiden sonra gece çalışmaları memnudur.

Bütün amele için gece hizmetleriyle yer altında icrazı lazım gelen işler 24 saatte sekiz saatten fazla devam edemez.

Mahalli belediyelerince bar, kabare, dans salonları, kahve, gazino ve hamamlarda on sekiz yaşından aşağı çocukların istihdamı men olunur.

Gebe kadınlar doğumlarından evvel üç ay zarfında çocuğunun ve kendisinin sıhhatine zarar veren ağır hizmetlerde kullanılmaz.

Her nevi sanat müesseseleri ve maden ocakları ve inşaat yerleri dahilinde veya yakınında spirtolu meşrubat satışı veya umumi evler açılması memnudur.

Aşağıdaki mevaddı ihtiva eylemek üzere işçilerin sıhhatini korumak için İktisat ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri (Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı) tarafından müşteken bir nizamname yapılır.

- 1 - İş mahallerinin ve bunlara ait ikametgâh ve saire gibi müştemilatın haiz olması lazım gelen sıhhi vasıf ve şartlar.
- 2 - İş mahallerinde kullanılan alat ve edevat, makineler ve iptidai maddeler yüzünden zuhuru melhuz kaza, sari veya mesleki hastalıkların zuhuruna mani tedabir ve vesait.

Kadınlarla 12 den 16 yaşına kadar çocukların istihdamı memnu olan sıhhatte mugayir ve muhataralı işlerin neden ibaret olduğu iş kanununda tasrih edilecektir.

Devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran bütün iş sahipleri, işçilerinin sıhhi ahvaline bakmak üzere, bir veya mütaaddit tabibin sıhhi murakabesini temine ve hastalarını tedaviye mecburdur. Büyük müessesatta veya kaza ihtimali çok olan işlerde tabip daimi olarak iş mahallerinde yahut civarında bulunur. Hastanesi olmayan mahallerde veya şehirler ve kasabalar haricinde bulunan

yerlerdeki iş müesseseleri bir hasta odası ve ilk yardım vasıtalarını ihzar ederler. Yüzden beş yüze kadar daimi amelesi olan müesseseler bir revir mahalli ve beş yüzden yukarı amelesi olanlar yüz kişiye bir yatak hesabıyla hastane açmağa mecburdurlar.

XII.3. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Maden Suları Ve Kaplıcalar İle İlgili Hükümler

Türkiye Cumhuriyeti arazisi dâhilinde bulunan her nevi maden suları ile kaplıcaları işletmek için hususi hükümlerine tevfikan alınması lazımgelen müsaade ile beraber bu suların şifalı hassalarının Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti (Sağlık Bakanlığı) tarafından tasdik edilmiş olması lazımdır. Bu vekâletçe şifalı hassaları veya tesisatının fenne muvafık olduğu tasdik edilmeyen maden suları bu nam ve unvan ile ticarete çıkarılamayacağı gibi kaplıcalara da tedavi maksadiyle eşhas kabul edilemez.

İçmeğe mahsus maden suları ile yıkanmağa mahsus her nevi sıcak, soğuk kaplıcaların işletilmesinden evvel sahipleri veyahut bir şirket namına ise o şirketin idare meclisi reisi tarafından bir istida ile Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletine (Sağlık Bakanlığı) müracaat edilir. Bu istidaya suyun işletilmesi için vekaleti aidesinden istihsal edilmiş olan ruhsatname sureti ve mütehasıs bir mühendis tarafından yapılan menbain nısıf kutru asgari beş yüz metrelik bir daire dahilindeki etraf ve civarının 1/200 mikyasında bir haritasıyla beraber suyun hikemi vasıflarını ve miktarını ve ne suretle bendedildiğini, mevcut veya mutasavver tesisatın şekil ve vasıflarını gösterir bir beyanname ve bir de tahlil raporu leffolunur. Vekâletçe lüzum görüldüğü takdirde mahsus memurlar vasıtasıyla sudan nümune alınıp Devletmüessesatında suyun tahlili tekrar icra ettirilir. Bu husustaki masarif istida sahibine aittir. Hali hazırda mevcut ve işletilmekte olan maden suları ve kaplıcalar da bu mecburiyete tabidirler. Bunların sahip veya müstecirlere kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında bu maddede zikredilen vesikaları Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletine (Sağlık Bakanlığı) tevdi ederler.

XII.4. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda İçilecek Ve Kullanılacak Sular İle İlgili Hükümler

Hususi kanuna tevfikan belediyelerce idare edilen sularla işletilmesi şirketlere bırakılan suların sıhhi hususları Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin (Sağlık Bakanlığı) murakabesine tabidir.

İçilmek ve kullanılmak için getirilecek suların fennen içilmesine müsaada edilecek evsafta olması şarttır. Olmadığı takdirde bunların fennen icap ettiği surette temizlenmesine ve evsafının islahına belediyeler mecburdurlar.

Şehir ve kasabalarda tevzi edilmek üzere celbedilen su menbalarının etrafında behemehâl bir himaye mıntakası tesis edilmelidir. Bu mıntakaların hudutları sıhhat memurları huzuriyle ihtisas erbabı tarafından menbain gıda havzası üzerinde tayin edilir.

Himaye mıntakası olmak üzere menbalar etrafında tayin ve tahdit edilen arazi belediye mıntakası haricinde de olsa belediye tarafından Belediye İstimlak Kanunna tevfikan istimlak mecburi olup bu arazinin mesken yapılmak, ekilmek ve sair her hangi hususlar için istimali memnudur.

Suları içilmeğe ve ev işlerinde kullanılmaya mahsus hususi ve umumi kuyuların ve sarnıçların televvüs eyledikleri veya televvüse maruz buldukları takdirde bunların ıslahını takibe belediyeler mecburdurlar. Sahipleri tarafından ıslah ve televvüs tehlikesi bertaraf edilmeyen kuyular masarifi sahibinden Devlet emvali gibi tahsil edilmek üzere belediye tarafından ıslah edilir.

Umuma satılan menba suları mahalli belediyesinin sıhhi murakebesi altında bulunur. Bunlara ve bütün içme suları nakliyatına ait kapların vasıfları ve bu kablara doldurma ve sevkleri tarzı belediyelerce tayin olunur. Menbaların sahipleri veya müstecirleri menbaların ve su nakledenler suların televvüsten vikayesi için gösterilecek tedbirleri tatbika mecburdur.

Sularının içilmesi fennen ve sıhhat için tehlikeli olan menba, kuyu, çeşme ve saire gibi mahallere belediyece o suyun mazarratlı olduğunu gösteren ve harici tesirler ile yazıları bozulmayan levhalar asılır.

Dere, nehir ve çayların ve çeşmelerin televvüsünü mucip tesisat yapılmasına veya eşhas tarafından bu tarzda telvisat ikına mümanaat olunur. Fabrika sularının fenni mahzurları tahakkuk eden yerlerde mazarratı izale edilmeden nehir ve derelere dökülmesi memnudur.

XII.5. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Mecralar Ve Müzahrefat İmhası İle İlgili Hükümler

Mahsus kanununa tevfikan belediyelerce inşa ettirilmiş ve ettirilecek lağım ve çirkef mecralarının fenni mahzuru olmadığı kabul ve tasdik edilmedikçe dere, çay, nehirlerle akıtılması memnudur. Fenni usul dairesinde mecralar muhteviyatının imhası için kullanılacak sahaların meskenlerden uzak olması ve bunların istimlak edilerek başka suretle istimal edilmemesi lazımdır.

Mecra inşası mümkün olmayan yerlerde yapılacak çukurların fenni vasıf ve şartları Sıhhat ve İçtimai Muavenet vekâletince (Sağlık Bakanlığı) tayin olunur. Bu çukurların muayyen fasılalarla temizlenmesi için belediyelerce münasip ve sıhhi mahzurlardan salim tahliye ve nakil vasıtaları tedarik olup ücret mukabilinde halka tahsis edilir. Çukurlar muhteviyatının dökülmesi için madde 244 de yazılı olduğu tarzda bir saha tahsis edilmelidir. **Beşeri mevaddı gaitanın her nevi sebze ve saire zeriyyatında gübre olarak istimali memnudur.**

Yirmi binden fazla nüfusu olan şehirlerde umumi caddelerde veya belediyelerce tayin edilecek mıntakalar içinde hayvan ahır bulundurulması memnudur. Şehirler ve kasabalar belediye hudutları dâhilinde görülen hayvan işlerinin ortadan kaldırılması ve mazarratlarının izalesi belediyeye aittir. Köyler ve köyler civarındakiler köy ihtiyar heyetlerince gömülürler.

Belediyesi olan her şehir ve kasabada sokakların yıkanmak ve süpürülmek suretiyle temiz tutulması mecburidir. Toplanan süprüntüler bunların etrafa yayılmasına ve dökülmesine mani olacak vasıtalarla nakledilerek şehir ve kasabanın vaziyetine göre en münasip olarak kabul edilen şekilde imha veya ihrak edilir. Nüfusu elli binden fazla olan şehirlerde bu süprüntüden istifade edilmek üzere lazımgelen tesisat yapılır. Sokaklarda veya evler içinde süprüntü birikip kalmaması için belediyelerce tedabir ittihaz olunur.

Belediyelerce şehir ve kasaba dâhilinde telvisata meydan vermemek üzere münasip mahallerde fenne muvafık şekilde aptes yerleri tesis ve mevcutları islah olunur. Belediye teşkilatı olmayan yerlerde bu mecburiyet köy ihtiyar heyetlerine aittir. Cadde ve sokaklarda ve meskenler kurbünde ve belediyelerce tayin edilecek hudutlar dâhilinde açıktan defihacet etmek kati surette menedilir.

XII.6. Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Gayrisihhî Müesseseler İle İlgili Hükümler

Civarında ikamet eden halkın sıhhat ve istirahatini ihlal eden müesseseler ve atelyeler bu kanunun neşrinden itibaren, resmi müsaade istihsal edilmeksizin açılmaz. Yukarıda zikredilen müesseseler ve atelyeler üç sınıfa tefrik olunur.

Birinci sınıf: Hususi meskenlerden behemehâl uzak bulundurulmaları icap edenler.

İkinci sınıf: Hususi meskenlerden behemehâl uzaklaştırılması icap etmemekle beraber müsaade verilmezden evvel civarında ikamet edenlerin sıhhat ve istirahatleri üzerine gerek tesisatları ve gerekse vaziyetleri itibariyle bir mazarrat yapmayacağına kanaat husulü için tetkikat yapılması iktiza eden müesseseler.

Üçüncü sınıf: Meskenlerin yanında kalabilmekle beraber yalnız sıhhi nezarete tabi tutulması icap eden müesseselerdir.

Bu kanuna müteferri olmak üzere bu üç sınıf müessese ve atelyelerin bir listesi Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince İktisat Vekâletinin de mutalaası alınmak şartıyla tanzim olunur. Bu listede münderiç olmayan müessese ve atelyelerin hangi sınıftan addedileceği badehu yine aynı suretle tayin edilir.

Birinci sınıf müesseselerin tesisi için ancak Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince müsaade olunur ve İktisat Vekâletine malûmat verilir. Bu hususta müsaade almak üzere müessesenin bulunduğu mahalde en büyük mülkiye memuruna bir istida ile müracaat edilir. Bu istida müessesenin nevi ne ile iştilal edeceği ve sair tafsilat kaydedilmelidir. Bu müracaat evrakı mahalli sıhhatmemurlarının raporiyle Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletine gönderilir. Vekâletçe icabında yaptırılacak tetkikat ve tahkikattan sonra resmi müsaade verilir.

İkinci ve üçüncü sınıf müesseselerin tesisi için mahalli sıhhat memurlarının muvafık raporları üzerine mahalli en büyük mülkiye memurunca resmi müsaade verilir ve Sıhhat ve İktisat Vekâletlerine bildirilir. Birinci sınıf müesseseler ve atelyeler civarında ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince tasdik edilecek mesafe dâhilinde meskenler veya insanların ikametine mahsus sair mahallerin bulunması memnudur.

Bu kanunun neşri tarihinde mevcut olup civarında mukim halkın sıhhat ve istirahatlerini ihlal eylediği mahalli sıhhat memurlarının raporu ve Vilayet İdare Heyetine tasvibi ile tebeyyün eden birinci sınıfa dahil müesseselerin İktisat ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletleri kararıyla nakli ve sahibinin mümanaatı halinde seddi caizdir.

Birinci sınıfa dâhil bulunan müessese ve atelyelerden işbu kanundan evvel tesis edilmiş olanlar başka bir mahalle naklettikleri veya faaliyetlerini altı ay müddetle tatil eyledikleri takdirde yeniden tesis edilecek müessese mahiyetinde telakki edilerek müsaade istihsalı lazım gelir.

XIII. BÖLÜM: SU ÜRÜNLERİ KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

XIII.1. Giriş

1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu 04.04.1971 Tarih ve 13799 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Su Ürünleri Kanunu, su ürünlerinin korunması, istihsalı ve kontroluna dair hususları ihtiva eder.

XIII.2. Su Ürünleri Kanununda Geçen Tanımlar

Su Ürünleri Kanununda geçen terimler;

- ✓ **Dalyan yeri:** Bir veya mütaaddit sabit yahut muvakkat dalyan kurmaya elverişli istihsal sahalarıdır.
- ✓ **İçsular:** Göller, suni göller, lagünler, baraj gölleri, bentler, regülâtörler, kanallar, arklar, akarsular, mansaplar, üretme ve yetiştirme yerleridir.
- ✓ **İstihsal vasıtaları:** Su ürünlerinin istihsalinde kullanılan gemiler ile her türlü malzeme, teçhizat, alet, edevat, yemler, takım ve tesislerdir.
- ✓ **İstihsal yerleri:** Su ürünlerini istihsale elverişli olan ve içinde veya üzerinde her hangi bir istihsal vasıtası kurulabilen, kullanılabilen su sahalarıdır.
- ✓ **Lagünler:** Denizle irtibatı ve denizin etkisi altında bulunan göllerdir.
- ✓ **Mansaplar:** Akarsuların göl veya denizlere açıldığı bölgelerde akarsuyun etkisi altında kalan su ürünleri istihsaline elverişli sahalarıdır.
- ✓ **Muvakkat dalyan (Yüzer):** Şamandıra, duba, tekne ve saireye bağlı ağlarla çevrilmek suretiyle kurulan su mahsulleri istihsaline mahsus tesislerdir.
- ✓ **Sabit dalyan:** Denizlerde ve içsularda su ürünleri istihsal etmek için kazık, çit, çubuk, tel, taş veya beton ve benzeri mâniyalarla çevrilmek suretiyle, sınırları değişmeyecek şekilde kurulan veya tabii olarak çevrilmiş su sahalarından meydana getirilen diple irtibatlı tesislerdir.
- ✓ **Su ürünleri müstahsilleri:** Deniz ve içsularda su ürünleri istihsal eden gerçek ve tüzel kişilerdir.
- ✓ **Su ürünleri:** Denizlerde ve içsularda bulunan bitkiler ile hayvanlar ve bunların yumurtalarıdır. (Kara Avcılığı Kanunu şumulüne giren hayvanlar hariç)
- ✓ **Üretme ve yetiştirme yerleri:** Su ürünlerini üretmek ve yetiştirmek için yapılan tesislerdir.
- ✓ **Voli yeri:** Deniz ve içsularda su ürünleri istihsaline elverişli, sahile bitişik ve sınırları belli su sahalarıdır.

XIII.3. Sulara Zararlı Madde Dökülmesi:

Su ürünleri veya bunları istihlak edenlerin veya kullananların sağlığına veyahut istihsal vasıtalarına malzeme, teçhizat, alet ve edevata zarar veren maddelerin içsulara ve denizlerdeki istihsal yerlerine veya civarlarına dökülmesi veya döküleceği şekilde tesisat yapılması yasaktır. Hangi maddelerin dökülmesinin yasak olduğu yönetmelikte gösterilir.

XIV. BÖLÜM: MİLLİ PARKLAR KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

XIV.1. Giriş

2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu 11.08.1983 Tarih ve 18132 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Milli Parklar Kanunu amacı, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektir.

XIV.2. Tanımlar

Milli Parklar Kanununda yer alan;

- a) **Milli park;** bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını.
- b) **Tabiat parkları;** bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını,
- c) **Tabiat anıtı;** tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını,
- d) **Tabiatı koruma alanı;** bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını,

İfade eder.

XIV.3. Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı Ve Tabiatı Koruma Alanlarının Belirlenmesi

Milli park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanlar, Millî Savunma Bakanlığının olumlu görüşü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkların da görüşü alınarak, Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile milli park olarak belirlenir.

Orman ve orman rejimine giren yerlerde, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile belirlenir. Orman ve orman rejimi dışında kalan yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı belirlenmesine veya Orman ve Su İşleri Bakanlığınca belirlenmiş olanların işlemlerinin tamamlanması için gerekli yerlerin orman rejimine alınmasına ilgili bakanlıkların da görüşü alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Tabii çevre ve ekosistemlerin korunması ve iyileştirilmesi yönünden teknik ve bilimsel gereklere göre, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca düzenlenecek rapora dayanılarak hazırlanacak özel

amenajman planları uyarınca belirli yerlerde ve belirli sürelerde üretim, avlanma ve otlatma faaliyetlerine izin verilebilir.

XIV.4. Milli Parklar Kanununa Göre Yasaklanan Faaliyetler

Milli Parklar Kanununu kapsamına giren yerlerde;

a) Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,

b) Yaban hayatı tahrip edilemez,

c) Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,

d) Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,

e) Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz.

XV. BÖLÜM: ORMAN KANUNU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

XV.1. Giriş

6831 Sayılı Orman Kanunu 8.9.1956 Tarih ve 9402 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır. Ancak:

- A) Sazlıklar;
- B) Step nebatlarıyla örtülü yerler;
- Ç) Parklar;
- D) Şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin hudutları içerisinde bulunan eski (kadim) mezarlıklardaki ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler,
- E) Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççık nevelerinin bulunduğu yerler;
- F) Orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleriyle özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan, dağınık veya yer yer küme ve sıra halinde ki her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,
- G) Orman sınırları dışında olup, yüzölçümü üç hektarı aşmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,
- H) Orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar;
- İ) Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle, özel kanunu gereğince Devlet Ormanlarından tefrik edilmiş ve imar, ıslah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler ile 9.7.1956 tarih ve 6777 sayılı Kanunda tasrih edilen yabancı veya aşlanmış fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar.
- J) Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler, orman sayılmaz.

XV.2. Orman Kanununda Yer Alan Bazı İlkeler

Ormanlar mülkiyet ve idare bakımından:

- A) Devlet ormanları;
- B) Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar;
- C) Hususi ormanlar;

Vasıf ve karakter bakımından:

- A) Muhafaza ormanları;
- B) Milli parklar;
- C) İstihsal ormanları;

olarak kısımlara ayrılır.

Devlet ormanlarında:

- A) Yetişmiş veya yetiştirilmiş fidanları kesmek, sökmek, ekim sahalarını bozmak, yaş ağaçları boğmak, yaralamak, tepelerini veya dallarını kesmek veya koparmak veya ağaçlardan yalamuk, pedavra hartama çıkarmak;
 - B) Dikili yaş veya kuru ağaçları kesmek veya bunları kökünden sökmek veya bunlardan kabuk veya çıra veya katran veya sakız çıkarmak, yatık veya devrik ağaçları kesmek veya götürmek, kök sökmek, kömür yapmak;
 - C) Palamut, ıhlamur çiçeği, her çeşit orman örtüsü, mazı kozalağı tıbbi ve sınai nebatları veya orman tohumlarını toplayıp götürmek;
 - D) Ormanlardaki göl, gölet, baraj ve derelerde dinamit atmak veya zehir bırakmak suretiyle avlanmak;
 - E) Ticaret amacıyla olmaksızın kendi ihtiyacı için toprak, kum ve çakıl çıkarmak;
- Yasaktır.

Devlet ormanları içinde maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine, fon bedelleri hariç, bedeli alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilir. Ancak, temditler dâhil ruhsat süresince müktesep haklar korunmak kaydı ile Devlet ormanları sınırları içindeki tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, orman içi dinlenme yerleri, endemik ve korunması gereken nadir ekosistemlerin bulunduğu alanlarda maden aranması ve işletilmesi, Orman ve Su İşleri Bakanlığının muvafakatine bağlıdır. Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin; baraj, gölet, liman ve yol gibi yapılarda dolgu amaçlı kullanacağı her türlü yapı hammaddesi üretimi için yapacağı madencilik faaliyetleri ile zorunlu tesislerinden bedel alınmaz.

Ruhsatname veya imtiyaz almış olanlarla, ruhsatname veya imtiyaz alacaklar, işe başlamadan evvel çalışma sahalarını orman idaresine haber vermeye ve ormana zarar gelebilecek hallerde, orman idaresinin göstereceği tedbirleri almaya ve yapmaya mecburdurlar.

Madencilik faaliyetlerinin ve faaliyetlerle ilgili her türlü yer, yol, bina ile tesislerin hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya özel ormanlarda yapılmak istenmesi halinde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde kullanım bedeli, kullanım süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit edilir.

Madencilik faaliyetlerinin sona ermesi neticesinde idareye teslim edilen veya terk edilen doğal yapısı bozulmuş orman alanları rehabilite edilir. Rehabilite maksadı ile bu alanların orman yetiştirilmek üzere inşaat, yıkıntı ve hafriyat atıkları ile doldurularak ağaçlandırmaya hazır hale getirilmesi için büyükşehir mücavir alanlarında büyükşehir belediyelerine, diğer yerlerde ise il ve ilçe belediyelerine bedeli karşılığında izin verilebilir.

Orman Kanunu 16. Maddenin uygulanması ile ilgili tanım, şekil, şart ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların

barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.

Devlet ormanlarının herhangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal, açma veya herhangi şekilde olursa olsun kesme, sökme, budama veya boğma yollarıyla elde edilecek yerlerle buralarda yapılacak her türlü yapı ve tesisler, şahıslar adına tapuya tescil olunamaz. Buralara doğrudan doğruya orman idaresince el konulur.

Yanan orman alanlarındaki her türlü emval Orman Genel Müdürlüğünce değerlendirilir.

Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, **su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin;** baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir. Devletçe yapılan ve/veya işletilenlerden bedel alınmaz. Bu izin süresi kırkdokuz yılı geçemez. Bu alanlarda Devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Söz konusu tesisler Orman Genel Müdürlüğü veya Orman ve Su İşleri Bakanlığı ihtiyacında kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebilir. İzin amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin süreleri; yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksandokuz yıla kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri uzatma süresi sonunda yapılır. Verilen izinler amaç dışında kullanılamaz.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen bina ve tesislerin hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya hususi ormanlarda yapılmak istenmesi halinde de Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde kullanım bedeli, süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit edilir.

Orman ürünlerini işleyecek her çeşit fabrika kurulması Orman ve Su İşleri Bakanlığının; Devlet ormanları hudutları içinde veya bu orman sınırlarına bir kilometreye kadar olan yerlerde taş, kum ve toprak, dört kilometreye kadar olan yerlerde ise hızar, şerit kurulması ve kireç, kömür, terebentin, katran, sakız ve benzeri gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılması ve balık üretmek üzere tesis kurulması Orman Genel Müdürlüğünün iznine bağlı olup, ruhsatname alınması ve rüsum hakkındaki hükümler saklıdır.

Yangın görmüş ormanlarla, gençleştirmeye ayrılmış veya ağaçlandırılan sahalarda ve baraj havzalarında birinci fıkradaki faaliyetlere hiçbir surette izin verilemez.

XVII. BÖLÜM: YÖNETMELİKLER

Çevre mevzuatındaki yönetmelikler,

- a) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yönetmelikleri,
- b) Yerel Yönetimler ile ilgili Yönetmelikler
- c) Diğer Bakanlıklar ve kuruluşlara ait yönetmelikler,
- d) Uluslar arası anlaşmalara ait hususlar

olmak üzere dört ana grup altında incelenecektir.

XVII.1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yönetmelikleri

Çevre ve Orman Bakanlığı'nın Çevre Mühendislerini doğrudan ilgilendiren yönetmelikleri; hava, atık yönetimi, kimyasallar yönetimi, deniz ve kıyı yönetimi, ölçüm ve izleme, izin ve denetim, su ve toprak yönetimi ve ÇED ve Planlama yönetimi altında toplanmaktadır.

XVII.1.1. Hava İle İlgili Yönetmelikler

Hava ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **Kokuya Sebep Olan Emisyonların Kontrolü Yönetmeliği**,
Resmi Gazete Tarihi: 04.09.2010 | Sayısı: 27692
2. **İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyonun Olumsuz Etkilerinden Çevre ve Halkın Sağlığının Korunmasına Yönelik Alınması Gereken Tedbirlere İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 24.07.2010 | Sayısı: 27651
3. **Büyük Yakma Tesisleri Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 08.06.2010 | Sayısı: 27605
4. **Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 04.06.2010 | Sayısı: 27601
5. **Bazı Akaryakıt Türlerindeki Kükürt Oranının Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 06.10.2009 | Sayısı: 27368
6. **Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 03.07.2009 | Sayısı: 27277
7. **Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 04.04.2009 | Sayısı: 27190
8. **Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 13.01.2005 | Sayısı: 25699
9. **Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 12.11.2008 | Sayısı: 27052
10. **Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 06.06.2008 | Sayısı: 26898
11. **Benzin ve Motorin Kalitesi Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 11.06.2004 | Sayısı: 25489

XVII.1.2. Atık Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler

Atık Yönetimi ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi : 06.10.2010 | Sayısı : 27721
2. **Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi : 26.03.2010 | Sayısı : 27533
3. **Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi : 30.12.2009 | Sayısı : 27448
4. **Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 30.07.2008 | Sayısı : 26952
5. **Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 05.07.2008 | Sayısı : 26927
6. **Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Sınırlandırılmasına Dair Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 30.05.2008 | Sayısı : 26891
7. **Poliklorlu Bifenil ve Poliklorlu Terfenillerin Kontrolü Hakkındaki Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 27.12.2007 | Sayısı : 26739
8. **Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 24.06.2007 | Sayısı: 26562
9. **Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 25.11.2006 | Sayısı: 26357
10. **Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 22.07.2005 | Sayısı: 25883
11. **Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 19.04.2005 | Sayısı: 25791
12. **Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 14.03.2005 | Sayısı: 25755
13. **Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 31.08.2004 | Sayısı: 25569
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği Değişiklik**
Resmi Gazete Tarihi: 03.03.2005 | Sayısı: 25744
14. **Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 18.03.2004 | Sayısı: 25406
15. **Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 14.03.1991 | Sayısı: 20814
- Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği değişiklik**
Resmi Gazete Tarihi: 05.03.2005 | Sayısı: 25777

XVII.1.3. Kimyasallar Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler

Kimyasallar yönetimi ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 18.08.2010 | Sayısı: 27676

2. **Tehlikeli Maddelerin ve Müstahzarların Sınıflandırılması, Ambalajlanması ve Etiketlenmesi Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 26.12.2008 | Sayısı: 27092
3. **Tehlikeli Maddelere ve Müstahzarlara İlişkin Güvenlik Bilgi Formlarının Hazırlanması ve Dağıtılması Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 26.12.2008 | Sayısı: 27092
4. **Bazı Tehlikeli Maddelerin, Müstahzarların ve Eşyaların Üretimine, Piyasaya Arzına ve Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 26.12.2008 | Sayısı: 27092
5. **Kimyasalların Envanteri ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 26.12.2008 | Sayısı: 27092

XVII.1.4. Deniz Ve Kıyı Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler

Deniz ve kıyı yönetimi ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 26.12.2004 | Sayısı: 25682
2. **Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanunun Uygulama Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 21.10.2006 | Sayısı: 26326
3. **Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun Kapsamında Mal ve Hizmet Alımına İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 26.04.2006 | Sayısı: 26150
4. **Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 09.01.2006 | Sayısı: 26048

XVII.1.5. Ölçüm Ve İzleme İle İlgili Yönetmelikler

Ölçüm ve izleme ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **İyi Laboratuvar Uygulamaları Prensipleri, Test Birimlerinin Uyumlaştırılması, İyi Laboratuvar Uygulamalarının ve Çalışmalarının Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 09.03.2010 | Sayısı: 27516
2. **Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 05.09.2008 | Sayısı: 26988

XVII.1.6. İzin Ve Denetim İle İlgili Yönetmelikler

İzin ve denetim ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi : 26.04.2009 | Sayısı : 27214
2. **Çevre Denetimi Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi : 21.11.2008 | Sayısı : 27061

XVII.1.7. Su Ve Toprak Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler

Su ve toprak yönetimi ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi : 27.10.2010 | Sayısı : 27742
2. **Çevre Kanununun 29 Uncu Maddesi Uyarınca Atıksu Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul Ve Esaslara Dair Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 01.10.2010 | Sayısı: 27716
3. **Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 03.08.2010 | Sayısı: 27661
4. **Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik, Yönetmelik Ekleri**
Resmi Gazete Tarihi: 08.06.2010 | Sayısı: 27605
5. **Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 31.12.2004 | Sayısı: 25687
Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Değişiklik
Resmi Gazete Tarihi: 13.02.2008 | Sayısı: 26786
6. **Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 23.01.2010 | Sayısı: 27471
7. **Kum Çakıl ve Benzeri Maddelerin Alınması ve İşletilmesinin Kontrolü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 08.12.2007 | Sayısı: 26724
8. **Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 08.01.2006 | Sayısı: 26047
9. **Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (76/464/ AB)**
Resmi Gazete Tarihi: 26.11.2005 | Sayısı: 26005
10. **İçmesuyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 20.11.2005 | Sayısı: 25999

XVII.1.8. ÇED ve Planlama Yönetimi İle İlgili Yönetmelikler

ÇED ve Planlama yönetimi ile ilgili yönetmelikler aşağıda verilmiştir.

1. **ÇED Yönetmeliği,**
Resmi Gazete Tarihi: 17.07.2008 | Sayısı: 25939
2. **Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 11.11.2008 | Sayısı: 27051

XVII.2. Yerel Yönetimler İle İlgili Yönetmelikler

Yerel yönetimler ile ilgili yönetmelikler, su ve atıksu yönetimi için Büyükşehir Belediyelerinin çıkardıkları yönetmeliklerdir. Bunların başlıcaları aşağıda verilmiştir.

- ✓ **İSKİ Genel Müdürlüğü Atıksuların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliği**, 16.7.2009 Tarih 15 Sayılı Genel Kurul Kararı ile Yönetmeliğin tamamı yeniden tanzim edilmiş, 28.7.2009 Tarihli Tercüman gazetesinde yayınlanmıştır.
- ✓ **İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliği**, 16.7.2009 Tarih 14 Sayılı Genel Kurul Kararı ile kabul edilerek 28 Temmuz 2009 Tarihli Referans Gazetesinde yayınlanmıştır.

XVII.3. Diğer Bakanlıklar Ve Kuruluşlara Ait Yönetmelikler

Diğer bakanlıklar ve kuruluşlara ait yönetmeliklerin başlıcaları aşağıda verilmiştir.

1. **Açık Alanda Kullanılan Teçhizat Tarafından Oluşturulan Çevredeki Gürültü Emisyonu İle İlgili Yönetmelik (2000/14/AT)**
Resmi Gazete Tarihi: 30.12.2006 | Sayısı: 26392
2. **Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik**,
Resmi Gazete Tarihi: 14.07.2007 | Sayısı: 26582
3. **Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik**,
Resmi Gazete Tarihi: 07.04.2004 | Sayısı: 25426
4. **Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik**,
Resmi Gazete Tarihi: 06.03.2006 | Sayısı: 26100
5. **Gürültü Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 23.12.2003 | Sayısı: 25325
6. **Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliği**,
Resmi Gazete Tarihi: 23.12.2003 | Sayısı: 25325
7. **İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 23.12.2003 | Sayısı: 25325
8. **Titreşim Yönetmeliği**
Resmi Gazete Tarihi: 23.12.2003 | Sayısı: 25325
9. **İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği**,
Resmi Gazete Tarihi: 11.02.2004 | Sayısı: 25370
10. **Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmeliği**,
Resmi Gazete Tarihi: 11.02.2004 | Sayısı: 25370
11. **Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik**
Resmi Gazete Tarihi: 19.03.1971 | Sayısı: 13783
12. **Makine Emniyeti Yönetmeliği (98/37/AT)**
Resmi Gazete Tarihi: 30.12.2006 | Sayısı: 26392
13. **Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği**,
Resmi Gazete Tarihi: 06.09.1991 | Sayısı: 20089
14. **Radyoaktif Madde Kullanımından Oluşan Atıklara İlişkin Yönetmelik**,

Resmi Gazete Tarihi: 02.09.2004 | Sayısı: 25571

15. **Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği**

Resmi Gazete Tarihi: 23.12.2003 | Sayısı: 25325

16. Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik 26.07.2002

Resmi Gazete Tarihi: 26.07.2002 | Sayısı:

17. **Su Ürünleri Yönetmeliği**

Resmi Gazete Tarihi: 26.07.2002 | Sayısı:

XVII.4. Uluslar Arası Anlaşmalara Ait Hususlar

Uluslar arası anlaşmalara ait hususların başlıcaları aşağıda verilmiştir.

1. **Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi**

Resmi Gazete Tarihi: 20.2.1984 | Sayısı: 18318

2. **Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Sözleşmesi**

Resmi Gazete Tarihi: 14.2.1983 | Sayısı: 17959

3. **Tehlikeli Atıkların Sınırötesi Taşınımına ve Bertarafına İlişkin BASEL Sözleşmesi (Basel Sözleşmesi)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 22.06.1994

Sözleşme Amacı: İnsan sağlığı ve çevrenin, tehlikeli ve diğer atıkların oluşumu, yönetimi, sınırötesi taşınımı ve bertarafından kaynaklanabilecek olumsuz etkilerinden korunması

4. **Birleşmiş Milletler Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stockholm Sözleşmesi (Kalıcı Organik Kirleticiler (POPs) Sözleşmesi)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 12.01.2010

Sözleşme Amacı: İnsan sağlığı ve çevreyi kalıcı organik kirleticilerden korumak

5. **Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 24.05.2004

Sözleşme Amacı: Sözleşme'nin ve Taraflar Konferansı'nın benimseyebileceği herhangi bir ilgili yasal belgenin nihai amacı, Sözleşme'nin ilgili hükümlerine göre, atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde durdurmayı başarmaktır. Böyle bir düzeye, ekosistemin iklim değişikliğine doğal bir şekilde uyum sağlamasına, gıda üretiminin zarar görmeyeceği ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir şekilde devamına izin verecek bir zaman dahilinde ulaşılmalıdır.

6. **Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 20.09.1991

Sözleşme Amacı: Ozon tabakası üzerinde oluşan tahribatın önlenmesi için uluslar arası düzeyde gereken önlemlerin belirlenebilmesi ve bu önlemlerin uygulanması için gerekli olan çerçevenin oluşturulması.

7. **Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Uzun Menzilli Sınırötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi (CLRTAP)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 18 Nisan 1983

Sözleşme Amacı: İnsan ve çevreyi hava kirliliğinin olumsuz etkilerinden korumak amacıyla uzun menzilli sınır aşan hava kirleticilerin emisyonunu sınırlamak ve mümkün olduğunca azaltmak

Sözleşme Protokolü/Protokollerinin adı :

- 1) Avrupa'daki Hava Kirlenici Etmenlerin Geniş Kapsamlı Taşınmasının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi için Ortak Programın Uzun Vadeli Finansmanı Protokolü (EMEP-1984)
 - 2) Kükürt Emisyonlarının ve Sınır Ötesi Taşınımının en az %30 Azaltımına İlişkin Protokol (1985,Helsinki, Finlandiya)
 - 3) Azotoksitlerin Emisyonlarının ve Sınır Ötesi Taşınımının Kontrolüne İlişkin Protokol (1988,Sofya, Bulgaristan)
 - 4) Uçucu Organik Bileşiklerin (VOCs) Emisyonlarının ve Sınır Ötesi Taşınımının Kontrolüne İlişkin Protokol (1991,Cenevre, İsviçre)
 - 5) Kükürt Emisyonlarında Daha Fazla Azaltıma İlişkin Protokol (1994,Oslo, Norveç,)
 - 6) Ağır Metallere İlişkin Protokol (1998,Aarhus, Danimarka)
 - 7) Kalıcı Organik Kirleneticilere (POPs) İlişkin Protokol (1998,Aarhus, Danimarka)
 - 8) Asidifikasyon, Ötrofikasyon ve Yer Seviyesi Ozon Azaltımına İlişkin Protokol (1999,Göteborg, İsveç)
8. **Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Barselona Sözleşmesi**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 12 Haziran 1976

Sözleşme Amacı: Bu sözleşmede, Akdeniz Bölgesinin kirlenmeye maruz kalması, kirlenme dolayısıyla deniz çevresini, denizin ekolojik dengesini, kaynaklarına ve meşru kullanma şekillerine yönelmiş tehditleri ortadan kaldırmak, bölge ölçeğinde birbiriyle ilişkilendirilmiş geniş bir tedbirler bütünü içinde Akdeniz Bölgesinin korunması ve geliştirilmesi için devletlerin ve ilgili uluslararası kuruluşların yakın işbirliği içinde bulunması amaçlanmaktadır.

Sözleşme Protokolü/Protokollerinin adı :

- 1- Akdeniz'de Gemi ve Uçaklardan Yapılan Boşaltmalardan ya da Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirlenmenin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Protokol
- 2- Gemilerden Kaynaklanan Kirliliğinin Önlenmesi ve Acil Durumlarda Akdeniz'in Kirlenmesine Karşı Mücadelede İşbirliği Hakkında Protokol" (2002 Protokolü) (Türkiye-2003)
- 3- Akdeniz'in Kara Kökenli Kirleneticilerden Kaynaklanan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü (18.03.1987 tarih ve 19404 sayılı Resmi Gazete)
- 4- Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol (12.10.1988 tarih ve 19968 sayılı Resmi Gazete)
- 5- Akdeniz'de Kıta Sahaneliği ve Deniz Dibinin Keşfi ve İşletilmesinden Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi Protokolü
- 6- Akdeniz'de Tehlikeli Atıkların Sınır ötesi Taşınımından Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi Protokolü

9. **Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması (Bükreş)Sözleşmesi**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 15 Ocak 1994

Sözleşme Amacı: Karadeniz deniz çevresinin ve canlı kaynaklarının korunması, kirliliğin önlenmesi ve kontrol edilmesi; Karadeniz'in kaynaklarının yoğun kullanımından dolayı su kalitesinin bozulmasına, biyolojik çeşitliliğin azalmasına engel olmak; Karadeniz su kalitesini, deniz ve kıyı ekosistemini iyileştirmek; bölgede sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak ve Karadeniz deniz çevresini ve canlı kaynaklarını Karadeniz ülkeleri tarafından ortak bir çaba ile korumaktır.

Sözleşme Protokolü/Protokollerinin adı :

1. Karadeniz Deniz Çevresinin Kara Kökenli Kaynaklardan Kirlenmeye Karşı Korunmasına Dair Protokol (1992)
2. Karadeniz Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine Karşı Acil Durumlarda Yapılacak İşbirliğine Dair Protokol (1992) Bu protokol kapsamında Karadeniz Acil Müdahale Planı kabul edildi. (2003)
3. Karadeniz Deniz Çevresinin Boşaltmalar Nedeniyle Kirlenmesinin Önlenmesine Dair Protokol (1992)
4. Karadeniz Bölgesi'nde Biyoçeşitlilik ve Peyzajın Korunması Protokolü (2002)
10. **Petrol Kirliliği Zararlarının Tazmini İçin Bir Fonun Kurulmasıyla İlgili Uluslararası Sözleşmesi (FUND 1992)**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 17 Ağustos 2002
Sözleşme Amacı: Tankerlerden kaynaklanan petrol döküntülerinin neden olduğu çevresel kirlilik hasarları için tazminat fonu oluşturulması.
11. **Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu İle İlgili Uluslararası (CLC 1992) Sözleşmesi (Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi)**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 27 Temmuz 2001
Sözleşme Amacı: Tankerlerden kaynaklanan petrol döküntülerinin neden olduğu çevresel kirlilik hasarları için tazminat fonu oluşturulması.
12. **Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine (Marpol) Ait Sözleşme (Marpol 73 / 78)**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 24.06.1990
Sözleşme Amacı: Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesi
13. **Akdeniz'de Tehlikeli Atıkların Sınırlanması Hareketleri ve Bertarafından Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi (İZMİR) Protokolü**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 03 Aralık 2003
Sözleşme Amacı: Basel Sözleşmesi'nin bölgesel uygulanmasına yönelik çalışmalara destek vermek
14. **Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 19 Aralık 1991
Sözleşme Amacı: Ozon tabakasını incelten maddelerin üretim ve tüketimlerini kontrol altına almak, azaltma programı ve oranlarını belirleyerek söz konusu maddelerin kullanımdan kaldırılmasını, bunların yerlerini alacak alternatif madde ve teknolojilerin araştırılması ve geliştirilmesini, gelişmekte olan ülkelerin bu maddelere olan ihtiyaçlarını da dikkate alarak gerekli teknik ve finansal yardımın İcracı Kuruluşlar aracılığıyla sağlanması.
15. **Kyoto Protokolü**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 26.08.2009
Sözleşme Amacı: Ek-I'de yer alan Tarafların her birinin, 3. Madde'deki sayısallaştırılmış salım sınırlandırma ve azaltım taahhütlerini yerine getirirken, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek amacıyla gerekli tedbirleri alması amaçlanmaktadır.
16. **Olağanüstü Hallerde Akdeniz'in Petrol Ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Yapılacak Mücadele Ve İşbirliğine Ait Protokol**
Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 12.6.1981 tarih ve 17368 sayılı Resmi Gazete ile.

Sözleşme Amacı: Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunmasına Ait Sözleşme'nin 1. maddesiyle tanımlanan saha içinde kaza sonucu büyük miktarlarda petrol veya diğer zararlı maddelerin mevcudiyeti veya küçük miktarlardaki boşaltmaların birikerek denizi kirlletmesi veya kirlletmek üzere bulunması ile deniz ortamına, kıyılara veya Tarafardan birinin veya birkaçının buraya bağlı menfaatlerine yönelmiş ciddi ve yakın tehlike durumlarında gerekli tedbirleri almak üzere işbu Protokole Taraf Olanlar işbirliği

17. **Akdeniz'de Gemi ve Uçaklardan Yapılan Boşaltmalardan ya da Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirlenmenin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Protokol (Akdeniz Boşaltım Protokolü)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 1981

Sözleşme Amacı: Bu Protokol ile, atıkların veya başka maddelerin boşaltılmasının veya yakılmasının deniz ortamına getirdiği tehlike kabul edilerek Akdeniz'in gemilerden ve uçaklardan boşaltma veya denizde yakmadan kaynaklanan kirliliğini mümkün olan en üst düzeyde önlemek, azaltmak ve ortadan kaldırmak için tüm önlemlerin alınması ile amaçlanmaktadır.

18. **Karadeniz Deniz Ortamının Kara Kökenli Kirlenmelere Karşı Korunması (LBS)Protokolü**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 21 Nisan 1992 tarihinde imzalanmış, 1994 tarihinde taraf olunmuştur.

Sözleşme Amacı: Karadeniz ekosisteminin geri kazanımını sağlamak ve doğal kaynaklarını iyileştirmek, Karadeniz'in deniz çevresinin kirlenmesini önlemek, azaltmak ve kontrol etmek, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ve kıyı alanlarında çevre dostu faaliyetlerin teşvik edilmesini sağlayan yasal araçların geliştirilmesini sağlamak, bölgesel ve ulusal düzeylerde sektörler arası etkileşimi

19. **Karadeniz Bölgesi'nde Biyoçeşitlilik Ve Peyzajın Korunması Protokolü**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 12.08.2004

Sözleşme Amacı: Ekolojik açıdan iyi durumdaki Karadeniz Ekosistemini koruyarak ve onun uygun durumdaki peyzajlarını muhafaza etmek, korumak, saklamak ve biyolojik kaynaklarını zenginleştirmek amacıyla, Karadeniz'in biyolojik ve peyzaj çeşitliliğini sürdürülebilir şekilde yönetmektir.

20. **Karadeniz Deniz Ortamının Boşaltmalardan Kaynaklanan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü (Boşaltma Protokolü (Dumping protocol))**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 29-03-1994

Sözleşme Amacı: Gemilerden yapılan boşaltımların önlenmesi ve tedbirlerin alınmasının sağlanması

21. **Karadeniz Deniz Ortamının Olağanüstü Durumlarda Petrol Ve Diğer Zararlı Maddelerin Kirlenmesiyle Mücadele İşbirliğine Ait Protokol (Acil Durum Protokolü (Emergency protocol))**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 29-03-1994

Sözleşme Amacı: Deniz ortamında acil hallerden doğan petrol ve diğer zararlı maddelerle kirlenmeye karşı mücadele etmek ve bu kirlenmeyi önlemek ve azaltmak için işbirliği yapılması

22. **Akdeniz'in Kara Kökenli Kaynaklardan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü (LBS Protokolü)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 2002

Sözleşme Amacı: Protokol'ün Akit Tarafları, zehirli kalıcı ve biyoakümülyasyona eğilimli maddelerin girdilerini aşamalı olarak ortadan kaldırmaya öncelik vererek, Akdeniz Alanı'nın ırmaklarından, kıyı tesislerinden veya kanallarından gelen ve ülkeleri içindeki tüm diğer kara kökenli kaynaklardan veya etkinliklerden dolayı ortaya çıkan atıkların yol açtığı kirliliği mümkün olan en yüksek düzeyde önlemek, azaltmak, bu kirlilikle mücadele etmek ve bu kirliliği ortadan kaldırmak için uygun olan tüm önlemleri alacaklardır.

23. **Bazı Tehlikeli Kimyasalların ve Pestisitlerin Uluslararası Ticaretinde Ön Bildirimli Kabul Usulüne Dair Rotterdam Sözleşmesi (Rotterdam (PIC) Sözleşmesi)**

Sözleşme İçin Türkiye Taraf Tarihi: 20 Aralık 2002

Sözleşme Amacı: Kimyasalların özelliklerine ilişkin bilgi alışverişini kolaylaştırarak, ithalatı ve ihracatıyla ilgili ulusal karar verme sürecini oluşturmayı sağlayarak ve bu kararları Taraflara duyurarak; bazı tehlikeli kimyasalların, insan sağlığına ve çevreye verebilecekleri olası zararlardan korunmayı ve bu tür kimyasalların çevreyle uyumlu bir biçimde kullanılmalarını teminen uluslararası ticaretinde Taraflar arasında paylaşılmış sorumluluğu ve işbirliği çabalarını artırmaktır.

24. **Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Endüstriyel Kazaların Sınıraşan Etkileri Sözleşmesi**

XVII.5. Genelge, Tebliğ ve Tüzükler

1. Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği Uygulaması Hakkında Genelge 16.10.2009 tarihli 2009/19 sayılı
2. Umumi Helâlar Hakkında Genelge, 01.05.2000 Tarih ve 5847-2000/36 Sayılı T.C.Sağlık Bakanlığı
3. Arıtma Tesisi Proje Onay Genelgesi, 29.04.2005 tarih ve 2005/5 sayılı T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı
4. Atıkların Alternatif veya Ek Yakıt Olarak Kullanılması Hakkında Tebliğ (2001-2005)
5. Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği, 20.03.2010 tarih ve 27527 Sayılı RG
6. Tanker Temizleme Tesisleri Tebliği, 29.01.2009 tarih ve 27125 Sayılı R.G.
7. Yeterlik Belgesi Tebliği
8. Hava Yönetimi Dış Ticarete Standardizasyon tebliği(2009-7)
9. İklim Değişikliği, Sera Gazı Emisyon Azaltımı Sağlayan Projelere İlişkin Sicil İşlemleri Tebliği
10. 2010 Yılı Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ
11. Tehlikesiz ve İnert Atıkların Geri Kazanımı Tebliği
12. Atıkların Ek Yakıt Olarak Kullanılmasında Uyulacak Genel Kurallar Hakkında Tebliğ,
13. Tanker Temizleme Tesisleri Tebliği(29/01/2009 tarih ve 27125 Sayılı)
14. Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Kimyasallara İlişkin Tebliğ (2008/6)
15. Denizlerde Kurulan Balık Yetiştiriciliği Tesislerinin İzlenmesine İlişkin Tebliğ (13.06.2009 Tarih 27257 R.G.)

16. Gemilerden Atık Alınması Ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği Çerçevesinde Uygulanacak Ücretler Ve Esaslar Hakkında Tebliğ (2009/3)
17. Atık Alma Gemileri İçin Uygulanacak İdari Ve Teknik Düzenleme Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2007/4)
18. Risk Değerlendirmesi Ve Acil Müdahale Planlarını Hazırlayacak Kurum/Kuruluşların Asgari Özelliklerine Dair Tebliğ (2007/3)
19. Denizlerde Balık Çiftliklerinin Kurulamayacağı Hassas Alan Niteliğindeki Kapalı Koy ve Körfez Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Tebliğ
20. Çevre Görevlilerine, Çevre Danışmanlık Kurum Ve Kuruluşlarına Yeterlik Verilmesi Hakkında Tebliğ (4 Kasım 2009 tarih 27396 R.G.)
21. 2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2008/1)
22. Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği
23. Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği İdari Usuller Tebliği(10 Ekim 2009 tarih 27372 R.G.)
24. Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Numune Alma ve Analiz Metodları Tebliği (10 Ekim 2009 tarih 27372 R.G.)
25. Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği Hassas Ve Az Hassas Su Alanları Tebliği (27/06/2009 tarih ve 27271 Sayılı)
26. SKKY, Havzalarda Özel Hüküm Belirleme Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Tebliği(30/06/2009 tarih ve 27274 sayılı)
27. Kömür Depolama, Eleme ve Briketleme Tesisleri (2010/15)
28. Hava Kirliliğinin Kontrolü ve Önlenmesi Genelge (2010/14)
29. Eğlence Yerlerinden Kaynaklanan Çevresel Gürültünün Kontrolü Konulu Genelge (2010/10)
30. SKHKK Yönetmelik Uygulaması Genelgesi (2009/19)
31. Hava Kirliliğinin Kontrolü ve Önlenmesi Genelgesi (2009/15)
32. 2009 Yılı Egzoz Gazı Emisyon Ölçümleri Genelgesi (2009/12)
33. İthal Katı Yakıtlar Genelgesi (2009/4)
34. Kontrole Tabi Madde İthalatı Genelgesi (2009/3)
35. (2008/11) Sayılı Hava Kirliliğinin Kontrolü ve Önlenmesi Konulu Genelgede Değişiklik Yapılmasına Dair Genelge (2008/16)
36. Hava Kirliliğinin Kontrolü ve Önlenmesi Genelgesi (2008/11)
37. Eğlence faaliyetlerinden Kaynaklanan Çevresel Gürültünün Kontrolü Konulu Genelge (2008/8)
38. ÇGDYY Uygulamaları Hakkında Konulu Genelge (2007/5)
39. Yetki Devri Konulu Genelge (2006/16)
40. İnert Maden Atıklarının Alan Islahı, Restorasyon, Dolgu Maksudıyla Kullanımı veya Depolanmasına İlişkin Genelge(2010/13)
41. Entegre Atık Yönetim Planı Genelgesi (2010/09)
42. Ormanlık Alanlarda Katı Atık Bertaraf Tesislerine Verilecek İzinler (2010/2)
43. Mahalli İdareler Seçiminde Çevresel Kirliliğin Önlenmesine İlişkin Genelge (2009-5)
44. Kurban Kesimi ve Atıkları Genelge (2008-15)
45. Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Yetki Devri (2008/6)
46. Katı Atık Karakterizasyonu ve Katı Atık Bertaraf Tesisleri Bilgi Güncellemesi (2007/10)

47. Tıbbi Atık Yıl Sonu Raporları Hakkında Genelge (2006-25)
48. Katı Atık Bertaraf Tesisleri İş Termin Plânı Hakkında Genelge (2006/14)
49. Tıbbi Atıkların Sterilizasyonu Hakkında Genelge (2006/7)
50. Tehlikeli Atık Taşıma Genelgesi (2005-11)
51. Katı Atık ve Atık Su Yönetimi Genelgesi (2004-12)
52. Katı Atık Genelgesi (2004-7)
53. Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü (2004/5)
54. Katı Atık Genelgesi (2003-8)
55. Acil Durum Planı Genelgesi
56. Derin Deniz Deşarjı İzleme Genelgesi (2009/16)
57. Yetki Devri Genelgesi (2009/13)
58. Yetki Devri Genelgesi (2009/8)
59. Kıyı Tesisi Risk Değerlendirmesi ve Acil Müdahale Planı Onay Prosedürü Genelgesi (2009/6)
60. Derin Deniz Deşarjı Proje Onay Prosedürü Genelgesi (2008/13)
61. Derin Deniz Deşarjı Genelgesi(2006/21)
62. Katı Yakıt Numune Alma ve Analiz Genelgesi (2010/3)
63. Denetim ve İzleme-Kontrol Faaliyetlerinin Yürütülmesi (2007/03)
64. Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik Uygulamalarına İlişkin Genelge (2010/6)
65. Atıksu Arıtma Tesisleri için İş Termin Planı Genelgesi (2006/15)
66. Atıksu Arıtma Tesisi Proje Onayı Genelgesi (2005/5)

XVIII: UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ